

TIETOSUOJAVALTUUTETUN
TOIMISTO

TIETOSUOJAVALTUUTETUN TOIMISTON TOIMINTAKERTOMUS 2022

K 14/2023 vp

TIETOSUOJAVALTUUTETUN TOIMISTON TOIMINTAKERTOMUS 2022

Sisällys

Tietosuojavaltuutetun toimisto turvaa ihmisten oikeuksia ja vapauksia henkilötietojen käsittelyssä	4
Tietosuojavaltuutettu Anu Talus: Luottamuksen merkitys korostuu datataloudessa	6
Apulaistietosuojavaltuutettu Heljä-Tuulia Pihamaa: Lasten tietosuojaa, potilas- ja asiakastietojen käsittelyä ja muita tietosuojakysymyksiä julkisella sektorilla	9
Apulaistietosuojavaltuutettu Annina Hautala: Monipuolinen vuosi turvallisuus- ja oikeushallinnon tietosuoja-asioissa	12
Tietosuojavaltuutetun toimiston vuosi 2022 lukuina.....	14
Vuoden 2022 tapahtumia	16
Tietosuojatyön painopisteitä.....	18
Seuraamuskollegio: Seuraamusmaksuja tietosuojalainsäädännön rikkomuksista	18
Strategia uudistui, eurooppalainen yhteistyö tiivistyy	20
Ruuhanpurku ja uudistetut prosessit	21
Tietoturvaloukkausilmoitusten määrä jatkaa kasvuaan	22
Rajatylittävien asioiden käsittely	23
Hankkeista tukea rekisterinpitäjille.....	25
Kansainväliset tiedonsiirrot ja pilvipalvelut	26
Valvontaa ja yhteistyötä	28
Yksityinen ja julkinen sektori	28
Finanssisektori	31
Sosiaali- ja terveydenhuolto	33
Varhaiskasvatus ja opetusala	35
Tarkastustoiminta	37
Tietosuojavaltuutetun toimiston lausunnot syyttäjille	38
Henkilöstö ja talous – organisaatorakenteen uudistustyö käynnistyi.....	39
Neuvonta ja viestintä – vastauksia tiedontarpeeseen	40
Painopisteitä vuonna 2023 ja näkymiä tulevaan	42
Liitteet	
Vireille tulleet ja käsitellyt asiat vuosina 2020–2022	44
Tietosuojavaltuutetun toimiston lausunnot lainsäädäntöhankkeista	45
Sisäisen valvonnan arviointi- ja vahvistuslauselma	49
Euroopan tietosuojaneuvoston ohjeet ja suositukset 2022	50

Tietosuojavaltuutetun toimisto turvaa ihmisten oikeuksia ja vapauksia henkilötietojen käsittelyssä

Tietosuojavaltuutetun toimisto on itsenäinen ja riippumaton viranomainen, joka valvoo tietosuojalainsäädännön ja muiden henkilötietojen käsittelyä koskevien lakien noudattamista.

Tietosuojavaltuutetun toimisto edistää tietoisuutta henkilötietojen käsittelyyn liittyvistä oikeuksista, velvollisuuksista ja mahdollisuuksista. Tietosuojavaltuutetun toimiston tehtäviin kuuluvat muun muassa selvitysten ja tarkastusten tekeminen, lausuntojen antaminen lainsäädännöllisistä ja hallinnollisista uudistuksista sekä seuraamusten määrääminen tietosuoja-asetuksen rikkomisesta. Tietosuojavaltuutettu tekee yhteistyötä muiden valtioiden tietosuojaviranomaisten kanssa ja edustaa Suomea Euroopan tietosuojaneuvostossa.

Tietosuojavaltuutettuna vuonna 2022 toimi Anu Talus ja apulaistietosuojavaltuutettuna Heljä-Tuulia Pihamaa. Toisena apulaistietosuojavaltuutettuna toukokuuhun 2022 asti toimi Jari Råman. Oikeustieteen maisteri Annina Hautala aloitti virassaan apulaistietosuojavaltuutettuna syyskuussa.

Tietosuojavaltuutetun toimiston yhteiskunnallisia tavoitteita

- Edistämme ja turvaamme ihmisten, yritysten ja yhteisöjen toimintamahdollisuuksia digitalisoituvassa yhteiskunnassa.
- Eurooppalainen yhteistyömme toimii suomalaisen tietosuojan voimavarana.
- Turvaamme tietosuojan toteutumista hallinnon uudistus- ja digitalisaatiohankkeissa.
- Turvaamme tietosuojan ja siihen kohdistuvien vaikutusten huomioimista kattavasti lainvalmisteluhankkeissa.

Missio

Tietosuojavaltuutetun toimisto on ajassa aktiivinen vastuullisen digitaalisen ympäristön edistäjä.

Tietosuojavaltuutettu Anu Talus: Luottamuksen merkitys korostuu datataloudessa

Keväällä 2023 valtionvarainministeriön digiministerityöryhmän tulevaisuusseminaarissa oli vahvasti läsnä digitalisaation, datatalouden ja tietoturvan merkitys. Seuraavan trendin kerrottiin olevan luottamus. Tälle luottamukselle on nimi: tietosuojasuoja. Perusoikeus, jonka päälle eurooppalaista datataloutta rakennetaan.

Vuotta 2022 voisi kaikeksi kutsua jo vakiintumisen vuodeksi. Samanaikaisesti kulunutta vuotta ovat leimanneet myös uudistukset ja kehitys. Tämäkin on osaltaan vakiintunut ilmiö – kehittyvä teknologia ja siihen vastaava lainsäädäntö pitävät tietosuojan jatkuvassa muutostilassa. Tietosuoja-asiantuntija on aina uuden edessä.

Ensimmäinen merkki tasaantumisesta on tietosuojavaltuutetun toimistossa vireille tulleiden asioiden määrä. Jo kolmatta vuotta peräkkäin vireille tulevia asioita oli noin 11 000. Asiamäärien vakiintuminen helpottaa myös toimiston töiden organisoimista.

Toinen toiminnan vakiintumista kuvaava kehitys koskee seuraamuskollegion päätöksiä. Tietosuojavaltuutetun seuraamuskollegio antoi vuo-

den aikana viisi päätöstä, joissa määrättiin seuraamusmaksu. Seuraamusmaksut vaihtelivat 8 300 ja 750 000 euron välillä. Yhdestäkään seuraamuskollegion tekemästä päätöksestä ei valitettu hallinto-oikeuteen. Tämä poikkeaa seuraamuskollegion ensimmäisistä päätöksistä, joista säännönmukaisesti valitettiin seuraamusmaksun määrästä riippumatta. Muutos johtunee osittain siitä, että menettelyllisten kysymysten osalta hallinto-oikeus on vahvistanut tietosuojavaltuutetun toimiston toimintatapojen vastaavan lain vaatimuksia. Kyse ei ole enää myöskään uudesta seuraamuksesta, vaan on saatu tuntumaa hallinnollisten seuraamusmaksujen suuruuteen ja ymmärrystä yleiseurooppalaisesta tasosta. Seuraamusmaksuja määrättiin muun muassa tilanteissa, joissa puutteet koskivat rekisterinpitäjän ydinliiketoimintaa, sisäiset toimintamallit eivät olleet kohdillaan tai yhteistyötä viranomaisen kanssa oli vältelty.

Muista ratkaisuista voi nostaa esille verohallinnon liian laajaa tietojen keräämistä koskevan päätöksen, apulaisvaltuutetun päätöksen, jossa linjattiin, ettei rekisteröidyn tarkastusoikeus

ole viranomaisen tiedonhankkimiskeino samoin kuin apulaisvaltuutetun päätöksen, jossa todettiin, etteivät työntekijän työvälineen sijaintitiedot voi olla automaattisesti päällä.

Varsin vakiintunut aihe tuntuu olevan myös kansainvälistä henkilötietojen siirtoa koskevat kysymykset. Euroopan tietosuojaneuvoston vuoden 2022 koordinoitu toimenpide kohdentui pilvipalveluiden käyttöön julkisella sektorilla. Samaan aikaan useassa eri jäsenvaltiossa käsitellään niin kutsuttuja 101 Dalmatialaista -tapauksia, joissa ydinkysymys on sama – tiedonsiirrot kolmansiin maihin. Tietosuojavaltuutetun toimiston päätöksistä voi mainita apulaistietosuojavaltuutetun Helmet-kirjastoja koskevan päätöksen, jossa oli kyse Google Analyticsin käytöstä ja joka sekini sivusi tiedonsiirtoja. Keväällä presidentti Bidenin Euroopan vierailusta vauhtia saanut Yhdysvaltojen tietosuojaa koskeva riittävyyspäätös eteni ja Euroopan komissio julkaisi päätösluonnoksensa riittävyyspäätöksensä joulukuun puolivälissä. Tietosuojaneuvosto lausui asiasta vuoden 2023 alussa. Aihe tulee varmasti vastaisuudessaakin pysymään keskeisenä teemana tietosuojaforumeilla.

Kansainvälisten tiedonsiirtojen lisäksi pinnalle nousee tulevina vuosina tekoäly, jota koskevat lainsäädäntöhankkeet pyörähtivät käyntiin niin kansallisella kuin EU-tasollakin. Nyt jo eduskunnan hyväksymät lakimuutokset asettivat reunaehdot automaattiselle päätöksentolle viranomaisen ratkaisutoiminnassa. Tämä on kehityssuunta, jota toivon mukaan voimme hyödyntää myös omassa toiminnassamme. Viime vuoden aikana käyttöön otettu vireille tulleiden asioiden seulontaprosessi loisi tälle hyvän pohjan.

Myös tietosuojaneuvoston kiistanratkaisumenettely otti kuluneen vuoden aikana paikkansa vakiintuneena valvontaviranomaisten välisenä yhteistyönä. Tietosuojaneuvosto antoi vuoden aikana viisi kiistanratkaisupäätöstä. Yksi näistä koski Metan (Instagram) lasten henkilötietojen käsittelyä, jolta puuttui asianmukainen käsitteilyperusta. Tietosuojaneuvoston päätöksen seurauksena Irlannin valvontaviranomainen määräsi Metalle 405 miljoonan euron hallinnollisen seuraamusmaksun asiassa. Tietosuojaneuvosto antoi kiistanratkaisumenettelyssä myös markkinoinnin kohdentamista ja kohdentamiseen soveltuvaa käsittelyn oikeusperustetta koskevan ratkaisuryppään, jotka nekin koskivat Instagramia, WhatsAppia ja Facebookia.

Vuonna 2022 viimeistellyn tietosuojavaltuutetun toimiston uuden strategian jalkautustyö lähti käyntiin. Painopisteitä ovat EU-yhteistyö, asiakaslähtöisyys, sidosryhmäyhteistyö ja työhyvinvointi. Samassa yhteydessä syntyi uusi visio. Valtuutettujen kokoonpano uudistui syksyllä, kun Annina Hautala aloitti uutena apulaisvaltuutettuna.

Kaksivuotinen hanke, jonka yhteydessä luotiin työkalu pk-yrityksille saatiin päätökseen. Työkalu julkaistiin kaikkien käyttöön ja edelleen kehitettäväksi. Myös uusi vastaava komission rahoittama hanke käynnistyi. Uudella hankkeella pyritään parantamaan lasten tietosuojaa.

Myös vanhoja korona-ajan uinuneita käytäntöjä herätettiin henkiin. Pohjoismaisten valvontaviranomaisten kokous järjestettiin tällä kertaa Helsingissä. Yhtenä sääntönä kokouksen järjestämiselle kautta aikojen on ollut veden läheisyys. Korona-ajan tauolla olleita yhteispohjoismaisia valvontaviranomaisten kokouksia on järjestetty vuodesta 1988 lähtien.

Moni viime vuoden aikana esillä ollut teema tulee kasvattamaan merkitystään vuoden 2023 aikana. Euroopan tietosuojaneuvosto kokoontui keväällä 2022 Wienissä keskustellakseen toimintatapojensa tehostamisesta. Valvontaviranomaisten yhteisessä julkilausumassa korostettiin edelleen tiivistyvän yhteistyön merkitystä. Kokouksesta lähti heräte komissiolle yleistä tietosuoja-asetusta täydentävän sääntelyn antamiseksi. Kyse on valvontaviranomaisten välisen yhteistyön sujuvoittamisesta. Myös esimerkiksi valvontaviranomaisten yhteiset koordinoitujen toimenpiteet vakiinnutettiin yhteistoiminnan muodoksi. Järjestyksessään toinen koordinoitu toimenpide, jossa kartoitetaan tietosuoja-vastaavien tilannetta, käynnistyi vuoden 2023 alussa.

Komission antama datasäädöspaketti tulee vaikuttamaan merkittävästi niin vuoden 2023 aikana kuin sen jälkeenkin. Komission tavoitteena on luoda nostetta digitaalisille sisämarkkinoille. Kaikki rakentuu luottamukselle, ja keskiössä on ihminen. Keskeistä kokonaisuuden onnistuneessa läpiviemisessä on, että valvontaviranomaisten vastuut tulevat olemaan selkeitä. Viranomaisen toimivaltuudet olivat myös yksi tietosuojavaltuutetun toimiston vuoden 2022 prioriteeteista. Sekä uudistuvan datasäätelyn että toimintaa tehostavien toimenpiteiden vaikutus tulee siis näkymään tulevina vuosina.

Anu Talus
Tietosuojavaltuutettu

Apulaistietosuojavaltuutettu
Heljä-Tuulia Pihamaa:

Lasten tietosuojaa, potilas- ja asiakastietojen käsittelyä ja muita tietosuojakysymyksiä julkisella sektorilla

Tietosuojavuosi 2022 jatkui edeltävän vuoden tavoin erittäin vilkkaana. Vastuualueellani, johon kuuluu pääosin julkiseen sektoriin liittyviä ja kansallisesti käsiteltäviä tietosuoja-asioita, kuten sosiaali- ja terveydenhuollon, opetussektorin ja työelämän tietosuojalain soveltamiseen liittyviä tietosuojakysymyksiä, käsiteltiin niin rekisteröityjen oikeuksien käyttöä koskevia asioita, rekisterinpitäjien tietoturvaloukkausilmoituksia kuin ennakkokuulemispyyntöjäkin. Pinnalla olivat muun muassa lasten henkilötietojen käsittelyyn, verkkosivujen seurantateknologiaan sekä terveystietojen lainmukaiseen käsittelyyn liittyvät kysymykset.

Kuten aiempinakin vuosina, vuonna 2022 sosiaali- ja terveydenhuolto muodosti tietosuojavaltuutetun toimiston suurimman toimialan vireille tulleiden asioiden määrässä mitattuna. Merkittävin osa vireille tulleista asioista oli henkilötietojen tietoturvaloukkauksia koskevia ilmoituksia ja asioita, jotka koskivat rekisteröidylle säädettyjen tietosuojaoikeuksien käyttämisestä, kuten tarkastusoikeutta ja tietojen poistamista koskevia pyyntöjä.

Tietojen käyttötarkoituksesta johtuen määryksiä potilas- ja sosiaalihuollon asiakastietojen oikaisemisesta tai poistamisesta annetaan

**Lasten ja nuorten
henkilötietojen
käsittelyä koskeviin
kysymyksiin,
erityisesti lasten
harrastustoiminnassa,
on odotettavissa apua.**

käytännössä vain hyvin harvoin. Kaikkia potilas- tai sosiaalihuollon asiakastietoja ei ole käytännössä koskaan mahdollista poistaa, eikä esimerkiksi terveydenhuollon ammattihenkilön tekemiä diagnoositietoja voida määrätä poistettavaksi.

Säännellyllä sosiaali- ja terveydenhuollon toimialalla on selkeä tarve myös viranomaisen ohjaukselle, minkä vuoksi julkaisimme syksyllä 2022 rekisterinpitäjien tueksi oppaan sosiaalihuollon asiakastietojen käsittelystä. Oppaassa on tuotu esille muun ohella tietosuojavaltuutetun toimiston ratkaisukäytäntöä. Vuonna 2021 annettua tietoturvaloukkausilmoituksia

koskevaa ohjausta päivitettiin myös uusilla esimerkeillä tietosuojavaltuutetun toimiston verkkosivuilla.

Oppilashuollon siirtyminen hyvinvointialueiden vastuulle nosti pintaan tietosuojakysymyksiä. Oppilashuollossa henkilötietojen luovuttamista koskevat kysymykset ovat merkittäviä opiskeluhuollon monialaisessa yhteistyössä toimivien kannalta. Kysymykset vaikuttavat keskeisesti myös tietojärjestelmien kehittämiseen opetustoimessa ja hyvinvointialueilla. Koska selventävää ohjeistusta tarvitaan niin lasten ja nuorten hyvinvoinnin kuin monialaisen yhteistyön turvaamiseksi, teimme loppuvuodesta opetus- ja kulttuuriministeriölle, sosiaali- ja terveysministeriölle, THL:lle ja Opetushallitukselle aloitteen, jonka tavoitteena on, että tietojen luovutuksen edellytyksiä selvennetään ja ne niistä annettaisiin valtakunnallista ohjausta. Varhaiskasvatus- ja opetustoimialaan liittyvistä uudistuksista annoimme vuonna 2022 useita lausuntoja.

Loppuvuonna 2022 apulaistietosuojavaltuutetun päätöksessä otettiin kantaa seurantateknologioiden käyttöön viranomaisen verkkosivuilla. Viranomaisen verkkopalveluita tulisi lähtökohtaisesti voida käyttää ilman, että tietoja verkkosivuvierailusta päätyy esimerkiksi kaupalliseen käyttöön. Seurantateknologioiden käytön seurauksena rekisterinpitäjän käsittelemiä rekisteröityjen henkilötietoja ei saa välittyä lainvastaisesti sivullisille. Henkilötietoja ei saa myöskään siirtää lainvastaisesti Yhdysvaltoihin. Päätöksessä oli kyse esimerkiksi Google Analytics -analytiikkatyökalun käytöstä.

Työelämän tietosuojaan liittyen tietosuojavaltuutetun toimiston seuraamuskollegio käsitteli asian, jossa oli kyse työntekijöiden terveystietojen käsittelystä. Seuraamuskollegio määräsi seuraamusmaksun rekisterinpitäjälle, joka oli tallentanut työntekijöiden terveystietoja lainvastaisesti henkilöstöhallinnon järjestelmään ja laiminlyönyt työntekijöilleen henkilötietojen käsittelystä informoimisen.

Lasten ja nuorten henkilötietojen käsittelyä koskeviin kysymyksiin, erityisesti lasten harrastustoiminnassa, on odotettavissa apua. Syksyllä 2022 käynnistyi TIEKE ry:n kanssa toteutettava kaksivuotinen GDPR4CHRN-hanke, joka keskittyy lasten ja nuorten tietosuojan edistämiseen harrastustoiminnassa. Hanke on komission rahoittama ja sen tavoitteena on ensi sijassa tarjota tietoa henkilötietojen käsittelystä lasten harrastustoimintaa järjestäville yhdistyksille.

Heljä-Tuulia Pihamaa
Apulaistietosuojavaltuutettu

Apulaistietosuojavaltuutettu Annina Hautala: Monipuolinen vuosi turvallisuus- ja oikeushallinnon tietosuoja-asioissa

Aloitin apulaistietosuojavaltuutetun tehtävässä syyskuussa 2022. Itselläni loppuvuodesta jäljellä ollut muutama kuukausi meni merkittävilta osin uuteen tehtävään ja virastoon tutustumisessa sekä tehtävän ja ryhmän haltuunotossa. Tätä tehtävää helpotti merkittävästi se, että sain tulla osaksi ammattitaitoista ja kokenutta organisaatiota.

Tehtävässäni ryhdyin johtamaan tietosuojavaltuutetun toimiston asiakaspalveluryhmää, jonka tehtäviin kuuluu pääosin turvallisuus- ja oikeushallinnon sektoriin liittyvät tietosuoja-asiat. Erityisen tästä tehtävästä tekee se, että tehtävässä on merkittävässä osassa rikosasioden tietosuojadirektiivin ja sitä toimeenpanevan rikosasioden tietosuojalain soveltaminen.

Erityisesti vuoden loppupuolella työssä korostuivat lainsäädäntölausuntojen valmistelu ja valiokuntakuulemiset. Kuultavana kävimme esimerkiksi Valtioneuvoston tiedustelulainsäädäntöä koskeneesta selonteosta. Kuultavana on lisäksi käyty esimerkiksi niin hätäkeskustoimintaa koskevas- ta lakiuudistusesityksestä kuin henkilötunnuksiin

ja niiden myöntämisen menettelyihin liittyneestä hallituksen esityksestä.

Teknologiseen kehitykseen liittyen nostan tässä vielä esiin lausunnot ja kuulemiset digitaalista henkilöllisyystodistusta koskeneesta hallituksen esityksestä ja julkisen hallinnon automaattista päätöksentekoa koskeneesta hallituksen esityksestä. On hyvä huomata, että tietosuojavaatimukset ovat teknologianeutraaleja. Automaattista päätöksentekoa koskien tietosuojan näkökulmasta oli tarpeen kiinnittää lainsäätäjän huomiota erityisesti velvollisuuteen informoida rekisteröityjä tietosuojalainsäädännön edellyttämällä tavalla oikea-aikaisesti ja korostaa sitä, että rekisteröidyillä tulee tietosuojalainsäädännön mukaisesti olla oikeus vastustaa automaattisen päätöksenteon kohteeksi joutumista. Keskustelu tekoälyratkaisujen ja automaattisen päätöksenteon tietosuojakysymyksistä tulee jatkumaan ja näen, että niin sen tuleekin jatkua, koska nämä teknologiat kehittyvät parhaillaan huomattavaa vauhtia ja luovat uusia mahdollisuuksia, mutta myös riskejä tietosuojan näkökulmasta.

Aiempien vuosien tapaan osana tietosuojan valvontatoimintaa toteutettiin suunnitelman mukaisesti toteuttamalla rekisterinpitäjiin kohdistettuja tarkastuksia. Tarkastukset painoutuivat niin sanotulle sisäisen turvallisuuden sektorille. Tällaista painotusta voidaan pitää perusteltuna, koska tällä sektorilla tapahtuvaan henkilötietojen käsittelyyn rekisteröidyillä on suppeammat suorat valvontamahdollisuudet. Tarkastussuunnitelmassa huomioitiin myös sisäiseen turvallisuuteen liittyvien EU-tietojärjestelmien valvonta ja tarkastukset niitä koskevien erityissäännösten mukaisesti.

Osallistuminen Euroopan tietosuojaneuvoston alatyöryhmien työskentelyyn sekä Schengen-tietojärjestelmää (SIS II), turvapaikanhakijoiden sormenjälkitietojen hallintajärjestelmää (Eurodac) ja EU:n keskusviisumitietojärjestelmää (VIS) koskevien yhtenäisten valvontaryhmien työskentelyyn on keskeinen osa tietosuojavaltuutetun toimiston kansainvälistä yhteistoimintaa.

Vuoden 2022 tarkastukset osoittivat, että rekisterinpitäjät ovat ottaneet vakavasti aiemmissä tarkastuskertomuksissa esitetyt havainnot ja toteuttaneet korjaavia toimenpiteitä. Tarkastusten perusteella annettiin ohjausta rekisterinpitäjille ja kiinnitettiin huomiota toiminnan kehittämiskohteisiin. Vuoden 2022 isoimpia tarkastuksia olivat Viisumitietojärjestelmää ja Schengenin tietojärjestelmää koskevat tarkastukset.

Suojelupoliisiin tehtiin kaksi tarkastuskäyntiä, joiden yhteydessä tarkastettiin rekisteröityjen tekemien pyyntöjen perusteella henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuutta Suojelupoliisissa sekä käytiin läpi ajankohtaisia kysymyksiä.

Vuoden aikana työllistivät myös syyteharkintaa varten annettavat tietosuojavaltuutetun lausunnot. Näitä lausuntoja annettiin vuoden aikana 37 tapaukseen liittyen. Syyttäjän on kuultava tietosuojavaltuutettua muun muassa ennen henkilörekisteriin kohdistuvaa salassapitorikosta, viestin-

täsalaisuuden loukkausta, tietomurtoa, tai tietosuojarikosta koskevan syytteen nostamista. Tuomioistuimen on tällaista rikosta koskevaa asiaa käsitellessään myös varattava tietosuojavaltuutetulle tilaisuus tulla kuulluksi.

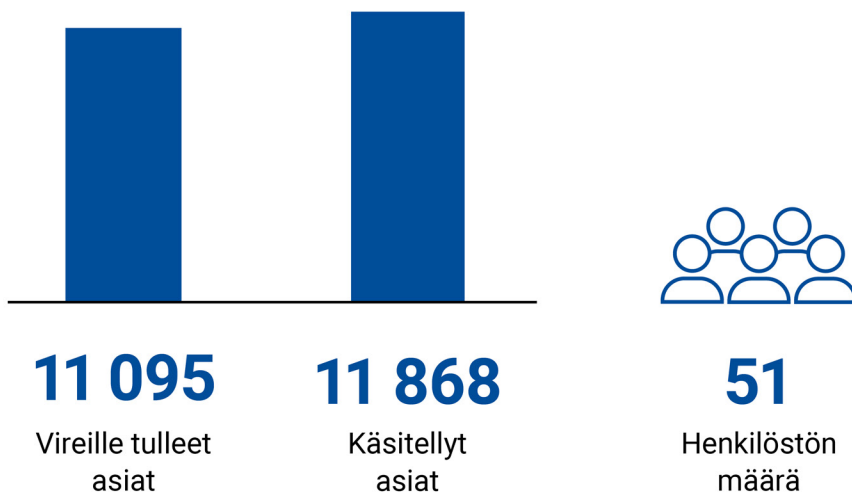
Turvallisuus- ja oikeushallinnon toimialalla korjavia toimivaltuuksia käytettiin kolme kertaa vuoden aikana. Tässä katsauksessani nostan esiin helmikuussa 2022 annetun ratkaisun, jossa pääviestinä on se, ettei rekisterinpitäjä voi käyttää rekisteröidyn tarkastusoikeuden käyttöä viranomaisen tiedonhankintakeinona. Tässä ratkaisussa rekisterinpitäjälle annettiin huomautus ja se on määrätty lakkauttamaan yleisen tietosuoja-asetuksen vastainen menettely sijaisvanhemmiksi haluavien rikostausta tarkistuksessa.

Turvallisuus- ja oikeushallinnon sektorilla tapahtui vuoden aikana muutoksia, joiden rinnalla myös tietosuojan tulee kulkea mukana. Nämä muutokset tulevat jatkumaan. Kokonaisuuteen vaikuttavat niin Ukrainan sota kuin teknologinen kehitys ja myös Suomen sisäisen turvallisuuden tilanne. Nykytilanne saa taas muistamaan entistä vahvemmin sen, miksi tietosuojalla on merkitystä.

Annina Hautala
Apulaistietosuojavaltuutettu

Tietosuojavaltuutetun toimiston vuosi 2022 lukuina

5

hallinnollista seuraamusmaksua tietosuojarikkomuksista

53

huomautusta tietosuoja-asetuksen vastaisista käsittelytoimista

23

määräystä saattaa henkilötietojen käsittelytoimet tietosuoja-asetuksen mukaisiksi

11

määräystä ilmoittaa henkilötietojen tietoturvaloukkauksesta rekisteröidyille

4

varoitusta siitä, että suunnitellut käsittelytoimet olisivat todennäköisesti tietosuoja-asetuksen vastaisia

5 445

Vireille tullutta
tietoturvaloukkaus-
ilmoitusta

4

Tarkastusta ja
tarkastus-
kokonaisuutta

2 801

Puhelin-
neuvonnassa
vastattua
puhelua

57

Lausuntoa
lainsäädäntö-
hankkeista

18

Johtavana
valvonta-
viranomaisena
rajat ylittävissä
asioissa

112

Osallistuvana
valvonta-
viranomaisena
rajat ylittävissä
asioissa

Vuoden 2022 tapahtumia

TAMMIKUU

- Pk-yrityksille suunnattu tietosuojatyökalu lanseerattiin (tietosuojaapkyrityksille.fi)
- Tietosuojapäivä 2022 -seminaari järjestettiin verkossa
- Euroopan tietosuojaneuvosto julkaisi ohjeluonnoksen rekisteröidyn tarkastusoikeudesta

HELMIKUU

- Eurooppalaisten tietosuojaviranomaisten yhteinen selvitys julkisen sektorin pilvipalvelujen käytöstä käynnistyi
- Euroopan tietosuojaviranomaiset totesivat Google Analyticsin käytön yrityksen verkkosivuilla tietosuojalainsäädännön vastaiseksi

MAALISKUU

- Henkilötieto.fi-palvelun toiminnassa todettiin useita rikkomuksia

HUHTIKUU

- Telemarkkinointiyritykselle määrättiin seuraamusmaksu aikaisemman määräyksen noudattamatta jättämisestä

TOUKOKUU

- Tietosuojavaltuutetun toimiston uusi strategia valmistui
- Tietosuojaneuvosto julkaisi ohjeluonnoksen kasvojen-tunnistusteknologioiden käytöstä lainvalvonnassa

KESÄKUU

- Apulaistietosuoja-valtuutettu otti kantaa sijaintitiedon automaattiseen keräämiseen työntekijöiden tietokoneissa

HEINÄKUU

- Valtioneuvosto nimitti Annina Hautalan apulaistietosuoja-valtuutetuksi 1.9. alkaen
- Kustannusyhtiölle määrättiin seuraamusmaksu puutteista tietosuojaoikeuksien toteutuksessa
- Vakuutusyhtiöiden todettiin keränneen tietoja terveydenhuollolta tarpeettoman laajasti
- Tietosuojavaltuutettu linjasi, että rekisteröidyn pyyntö tarkastaa tietonsa on toteutettava ennen pyyntöä tietojen poistosta

ELOKUU

- Tietosuojaneuvosto totesi, että Instagramin käytännöt lasten henkilötietojen käsittelyssä olivat lainvastaisia
- Tietosuojavaltuutetun toimiston ja TIEKE Tietoyhteiskunnan kehittämiskeskus ry:n uusi GDPR4CHLDRN-hanke käynnistyi

SYYSKUU

- Tietosuojavaltuutetun toimisto julkaisi oppaan sosiaalihuollon asiakastietojen käsittelystä

LOKAKUU

- Pohjoismaiset tietosuojaviranomaiset kokoontuivat Helsingissä ja sopivat tiiviin yhteistyön jatkamisesta
- Apulaistietosuojavaltuutettu muistutti tietosuojan huomioinnista ennakoivan terveydenhuollon työkaluissa

MARRASKUU

- Verohallinnolle annettiin huomautus liian laajoista tietopyynnöistä
- Apulaistietosuojavaltuutettu teki aloitteen koskien oppilas- ja opiskelijarekisterien tietojen luovutusta opiskeluholloille

JOULUKUU

- Alektum Oy:lle määrättiin seuraamusmaksu vakavista tietosuojarikkomuksista
- Viking Linelle määrättiin seuraamusmaksu työntekijöiden terveystietojen lainvastaisesta käsittelystä
- Terveystietoja ilman asianmukaista suostumusta käsitelleelle yritykselle määrättiin seuraamusmaksu
- Apulaistietosuojavaltuutettu antoi huomautuksen kirjastojen aineistohakutietojen välittymisestä yhdysvaltalaisyrittäjä Googlelle
- Euroopan tietosuojaneuvosto teki kolme Metaa koskevaa kiistanratkaisupäätöstä

Tietosuojatyön painopisteitä

Seuraamuskollegio: Seuraamusmaksuja tietosuojalainsäädännön rikkomuksista

Tietosuojavaltuutetun toimiston seuraamuskollegion tehtävänä on käsitellä asiat, jotka koskevat tietosuoja-asetuksen mukaisten hallinnollisten seuraamusmaksujen määräämistä rekisterinpitäjälle tai henkilötietojen käsittelijälle. Seuraamuskollegion muodostavat tietosuojavaltuutettu ja kaksi apulaistietosuojavaltuutettua. Tietosuojavaltuutettu toimii kollegion puheenjohtajana. Vuosina 2020–2022 seuraamuskollegio on määrännyt yhteensä 17 seuraamusmaksua EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen rikkomisesta.

Hallinnolliset seuraamusmaksut ovat yksi korjaavista toimivaltuuksista, joita tietosuojavaltuutetun toimisto voi käyttää. Seuraamusmaksu voidaan määrätä muiden korjaavien toimenpiteiden lisäksi tai niiden sijasta, ja se voi olla enintään 4 % yrityksen liikevaihdosta tai 20 miljoonaa euroa. Seuraamusmaksua ei voi määrätä julkishallinnon organisaatioille, kuten valtiolle ja valtion liikelaitoksille, kunnille ja seurakunnille. Seuraamusmaksun on oltava varoittava, tehokas ja oikeasuhtainen.

Hallinnolliset seuraamusmaksut määrättiin yhteensä viidelle organisaatiolle. Seuraamusmaksuun johtaneissa rikkomuksissa toistuivat erityisesti rekisteröidyn oikeuksien toteuttamiseen liittyvät kysymykset sekä puutteelliset toimintatavat terveystietojen käsittelyssä. Keväällä 2022 tietosuojavaltuutetun toimisto määräsi ensimmäistä kertaa seuraamusmaksun sen vuoksi, että rekisterinpitäjä ei ollut noudattanut tietosuojavaltuutetun aikaisempaa määräystä. Seuraamusmaksut olivat suuruudeltaan 8 300–750 000 euroa.

Kaksi seuraamuskollegion asiaa käsiteltiin EU-maiden rajat ylittävässä yhteistyömenettelyssä. Tietosuojavaltuutetun toimisto toimi asioiden selvittämisessä johtavana valvontaviranomaisena. Päätökset sitovat kaikkia asioiden käsittelyyn osallistuneita valvontaviranomaisia.

Vuonna 2022 seuraamuskollegio määräsi hallinnolliset seuraamusmaksut tietosuojalainsäädännön rikkomisesta viidelle organisaatiolle.

- Seuraamuskollegio määräsi 750 000 euron seuraamusmaksun Alektum Oy:lle vakavista tietosuojarikkomuksista. Yritys oli säännönmukaisesti jättänyt vastaamatta rekisteröityjen tietosuojaoikeuksia koskeviin pyyntöihin. Yritys ei myöskään noudattanut velvollisuuttaan tehdä yhteistyötä valvontaviranomaisen kanssa.
- Telemarkkinointiyritykselle määrättiin 8 300 euron suuruinen seuraamusmaksu, sillä yritys ei ollut noudattanut tietosuojavaltuutetun aikaisempaa määräystä rekisteröidyn tarkastusoikeuden toteuttamisesta. Tietosuojavaltuutettu oli määrännyt yrityksen toteuttamaan asiakkaan pyynnön saada pääsy hänelle soitetun myyntipuhelun tallenteeseen. Kyseessä oli ensimmäinen tietosuojavaltuutetun toimiston määräyksen noudattamatta jättämisestä määrätty seuraamusmaksu.
- Kustannusyhtiölle määrättiin 85 000 euron seuraamusmaksu puutteista tietosuojaoikeuksien toteutuksessa sähköpostikanavan kautta. Osa rekisteröityjen tarkastus- ja poistopyynnöistä oli jäänyt toteuttamatta sähköpostiohjauksen teknisen ongelman vuoksi. Yhtiön olisi tullut huolehtia sähköpostilaatikon testaamisesta, sillä kyseessä oli pääasiallinen sähköinen yhteydenottokanava tietosuoja-asioissa.
- Seuraamuskollegio määräsi Viking Linelle 230 000 euron seuraamusmaksun työntekijöiden terveystietojen lainvastaisesta käsittelystä. Yhtiö muun muassa tallensi työntekijöiden terveystietoja lainvastaisesti henkilöstöhallinnon järjestelmään. Osa tallennetuista diagnoositiedoista oli lisäksi virheellisiä, ja tietoja on säilytetty huomattavan pitkään. Puutteita havaittiin myös tavoissa, joilla yritys informoi työntekijöitään henkilötietojen käsittelystä.
- Terveystietoja ilman asianmukaista suostumusta käsitteelle yritykselle määrättiin 122 000 euron seuraamusmaksu. Yritys ei ollut pyytänyt palvelunsa käyttäjiltä yksilöityä suostumusta terveyteen liittyvien henkilötietotyyppien käsittelyyn. Rikkomuksista määrättiin seuraamusmaksu, sillä terveystietojen käsittely kuuluu yrityksen ydinliiketoimintaan.

Strategia uudistui, eurooppalainen yhteistyö tiivistyy

Tietosuojavaltuutetun toimisto uudisti strategiansa vuosille 2022–2025 määrittelemällä toiminnan strategiset painopisteet, vision ja mission.

Strategisiksi painopisteiksi valittiin asiakaslähtöisyys, sidosryhmäyhteistyö, eurooppalainen yhteistyö sekä työhyvinvointi. Uudessa visiossaan tietosuojavaltuutetun toimisto korostaa rooliaan ajassa aktiivisena vastuullisen digitaalisen ympäristön edistäjänä.

Strategiakaudella painotetaan erityisesti tietosuojavaltuutetun toimiston toiminnan ja päätösten ennakoitavuutta ja läpinäkyvyyttä. Yhteistyösuhteita valittujen sidosryhmien kanssa pyritään syventämään, ja sidosryhmäsuhteiden päämääriä ja tavoitteita terävöitetään. Tietosuojavaltuutetun toimiston tavoitteena on, että toimisto on henkilöstölle viihtyisä ja motivoiva työpaikka, jonne tietosuoja-asioiden parhaat asiantuntijat hakeutuvat ja sitoutuvat.

Strategiakaudella tietosuojavaltuutetun toimisto jatkaa lisäksi vahvojen yhteistyösuhteiden ylläpitämistä muiden eurooppalaisten toimijoiden kanssa. Tärkeitä näkökohtia pyritään viemään tehokkaasti eteenpäin eurooppalaisissa valmisteluprosesseissa.

Euroopan talousalueen tietosuoja- viranomaiset syventävät yhteistyötään

Huhtikuussa 2022 EU- ja ETA-alueen tietosuojaviranomaiset antoivat yhteisen julkilausuman, jossa kerrottiin kansallisten tietosuojaviranomaisten syventävän yhteistyötä entisestään yleisen tietosuoja-asetuksen täytäntöönpanossa. Julkilausumassa esiteltiin keskeisiä tavoitteita ja toimenpiteitä entistä tehokkaammalle yhteistyölle. Tietosuoja-

viranomaiset sopivat muun muassa yhteisten tarkastustoimenpiteiden toteutuksesta, vuosittaisten prioriteettien asettamisesta Euroopan tietosuoja-neuvoston tasolla sekä rajat ylittävän tiedonvaihdon tehostamisesta. Lisäksi sovittiin yhteistyön tiivistämisestä strategisesti merkittävässä EU-maiden rajat ylittävissä asioissa.

Euroopan tietosujaneuvoston yhteisenä tavoitteenä on jäsenvaltioiden lainsäädännön tulkinnan yhdenmukaistaminen entisestään sekä uuden EU:n datasääntelyn valvonnan ja sääntelyn mukanaan tuomien toimivaltuuksien vakiinnuttaminen. Loka-kuussa tietosujaneuvosto toimitti komissiolle koosteen hallintomenettelyihin liittyvistä seikoista, jotka se toivoo yhdenmukaistettavan EU:n tasolla.

Pohjoismaiset tietosuoja- viranomaiset kokoontuivat Helsingissä

Pohjoismaiset tietosuojaviranomaiset tapasivat Helsingissä lokakuussa 2022. Tapaamisessa Suomen, Ruotsin, Norjan, Tanskan, Islannin, Ahvenanmaan ja Färsaarten tietosuojaviranomaiset keskustelivat pohjoismaisesta yhteistyöstä ja ajankohtaisista tietosuojajailmiöistä.

Tietosuojaviranomaiset sopivat tiivistävänsä käytännön yhteistyötä jakamalla tietoa ja parhaita käytäntöjään muun muassa lasten verkkopelaaamiseen, julkisuuslainsäädäntöön, asioiden käsittelyyn ja eurooppalaiseen terveysdata-avaruuteen liittyvissä kysymyksissä. Tietosuojaviranomaiset korostivat antamassaan julkilausumassa, että tietosujasääntelyn valvonnan ei tule pirstaloitua EU:n digitaalisten palvelujen säädöspaketin myötä. Lisäksi ne peräänkuuluttavat riittävien resursien tarvetta, mikäli tietosuojaviranomaisten tehtäviä lisätään.

Ruuhkanpurku ja uudistetut prosessit

Tietosuojavaltuutetun toimistossa käsiteltävänä olevien asioiden määrä kasvoi pitkään yleisen tietosuoja-asetuksen voimaantulon jälkeen. Viime vuosina vireille tulleiden asioiden määrä on tasaantunut noin 11 000 asiaan. Vuonna 2022 toimistossa tuli vireille yhteensä 11 095 asiaa. Asioita ratkaistiin 774 enemmän kuin niitä tuli vuoden aikana vireille, yhteensä noin 11 870 kappaletta.

Tietosuojavaltuutetun toimistossa on ollut vuodesta 2020 lähtien käynnissä suunnitelmallinen ruuhkanpurku, joka eteni myös vuoden 2022 aikana. Ruuhkanpurkuprojektin tavoitteena on alun perin ollut purkaa vuosina 2014–2018 vireille tulleiden ratkaisemattomien asioiden summaa. Tämän jälkeen ruuhkanpurkua on laajennettu koskemaan kaikkia toimistossa vireille tulleita asioita.

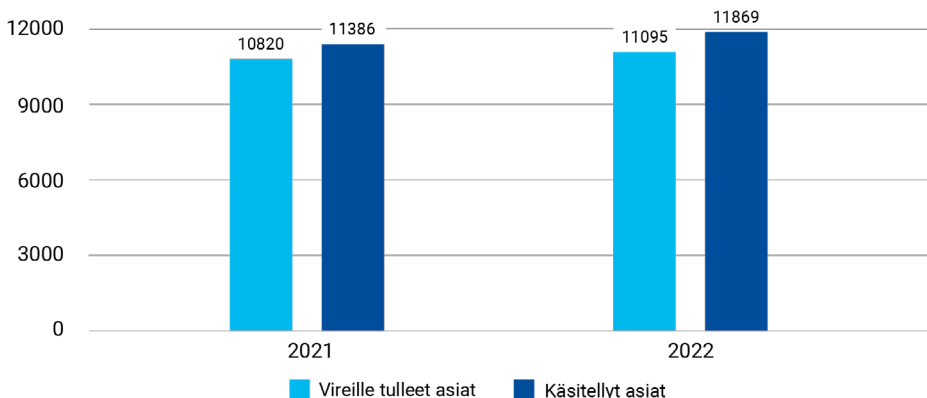
Vuoden 2022 lopussa vuosina 2018–2020 vireille tulleita, yli kaksi vuotta vanhoja asioita oli ratkaisematta n. 900 kappaletta. Merkittävän

osuuden vanhemmista ratkaisemattomista asioista muodostavat rajatylittävässä yhteistyössä käsiteltävät asiat, joiden käsittely riippuu toisen ETA-alueen valvontaviranomaisesta.

Sisäisiä menettelyjä kehitettiin toimintavuoden aikana asioiden käsittelyn tehostamiseksi. Toimistossa otettiin käyttöön uusi seulontaprosessi rekisteröidyn oikeuksia koskeviin asioihin. Seulontaa pilotoitiin terveydenhuollon toimialaan liittyvissä asioissa, ja toimistossa arvioidaan toimintamallin soveltamista myös muihin sektoreihin.

Edellisenä vuonna käyttöön otetun priorisointi- ja seulontamenettelyn (PRISE) sekä tietoturvaloukkausilmoitusten seulontaprosessin käyttöä vakiinutettiin toimistossa. Tietoturvaloukkausilmoitusten seulontaprosessin on todettu merkittävästi tehostaneen ilmoitusten käsittelyä. Tietoturvaloukkausilmoituksia oli vuonna 2022 lähes puolet kaikista toimistossa vireille tulleista asioista.

Vireille tulleet ja käsitellyt asiat 2021–2022

Tietoturvaloukkausilmoitusten määrä jatkaa kasvuaan

Henkilötietojen tietoturvaloukkauksia koskevat ilmoitukset muodostavat tietosuojavaltuutetun toimistoon vireille tulleiden asioiden suurimman yksittäisen ryhmän. Henkilötietojen tietoturvaloukkauksesta täytyy ilmoittaa tietosuojavaltuutetun toimistolle, jos loukkauksesta voi aiheutua riski sen kohteeksi joutuneille henkilöille.

Tietosuojavaltuutetun toimistolle tehtiin vuoden aikana 5 445 tietoturvaloukkausilmoitusta, mikä oli yli 660 edellistä vuotta enemmän. Ilmoitettujen tietoturvaloukkausten määrä on kasvanut vuosittain, ja ne muodostivat jo lähes 50 % vireille tulevista asioista. Ilmoituksia saapuu eniten säännellyiltä toimialoilta, kuten sosiaali- ja terveydenhuollon alalta, finanssisektorilta ja telealalta.

Toimistossa jatkettiin edellisenä vuonna käynnistettyä tietoturvaloukkausilmoitusten seulontamenettelyä. Menettelyn ansiosta ilmoitusten käsittelyä ja arviointia on saatu tehostettua ja nopeutettua.

Syksyllä apulaistietosuojavaltuutettu huomautti terveydenhuollon toimijaa tietojen puutteellisesta suojauksesta. Terveydenhuollon toimija ilmoitti tietosuojavaltuutetun toimistolle tietoturvaloukkauksesta, jossa kannettavan tietokoneen, paperiasiakirjoja ja kaksi ulkoista kiintolevyä sisältänyt tietokonelaukku oli varastettu. Varastetut laitteet sisälsivät muun muassa asiakkaiden terveystietoja ja vakuutuksia koskevia tietoja. Kannettavalle tietokoneelle tallennettujen henkilötietojen suojaaminen pelkällä salasanelä oli ollut puutteellinen suojausmenetelmä, ja tiedot olisi voitu salata esimerkiksi erilaisilla salausohjelmistoilla.

Organisaatioiden varautuminen henkilötietoihin kohdistuviin tietoturvaloukkauksiin on tärkeä osa

tietoturvallisuuden hallintaa ja kyberhäiriöihin valmistautumista. Kyberhäiriöihin voi liittyä riski vakavista henkilötietoihin kohdistuvista tietomurroista tai -vuodoista. Osana varautumistaan organisaatioiden on hyvä varmistaa, että esimerkiksi järjestelmien turvallisuus ja tietoturvaloukkausten ilmoitusvelvollisuuksiin ja dokumentointiin liittyvät käytännöt ovat kunnossa. Henkilötietojen käsittelyn turvallisuudessa tietosuojavaltuutetun toimisto kiinnittää teknisen tietoturvallisuuden näkökulmasta huomiota muun muassa ohjelmistojen ajantasaisuuden varmistamiseen, pääsyhallintaan sekä riittävään tietojärjestelmien valvontaan ja lokitukseen.

Henkilötietojen turvallisen käsittelyn teema oli vuoden aikana pinnalla julkishallinnon alalla. Keväällä 2022 julkaistiin tiedonhallintalautakunnan julkisen hallinnon tietoturvallisuuden suositus ja arviointikriteeristö (Julkri). Tiedonhallintalautakunnan tietoturvalisuusjaosto teki suosituksen yhteistyössä tietosuojavaltuutetun toimiston kanssa. Kriteeristössä on ensimmäistä kertaa mukana erillinen tietosuojaosio. Kriteeristön käyttö tukee organisaatioita tietoturvallisuuden ja henkilötietojen suojaamisen suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa.

Tietosuojavaltuutetun toimistolle tehtiin 5 445 tietoturvaloukkausilmoitusta vuonna 2022.

Rajatylittävien asioiden käsittely

Rajatylittävällä käsittelyllä tarkoitetaan henkilö-tietojen käsittelyä, joka

- suoritetaan useammassa kuin yhdessä EU:n jäsenvaltiossa sijaitsevassa toimipaikassa ja rekisterinpitäjä tai henkilötietojen käsittelijä on sijoittautunut useampaan kuin yhteen jäsenvaltioon tai
- suoritetaan EU:ssa rekisterinpitäjän tai henkilötietojen käsittelijän ainoassa toimipaikassa, mutta käsittely vaikuttaa merkittävästi rekisteröityihin useammassa kuin yhdessä jäsenvaltiossa.

Kun henkilötietojen käsittely on rajat ylittävää, Euroopan tietosuojaviranomaiset valvovat henkilö-tietojen käsittelyä yhteistyössä. Käsiteltävälle asialle määritellään johtava valvontaviranomainen, joka tekee yhteistyötä asian käsittelyyn osallistuvien valvontaviranomaisten kanssa. Yhteistyömenettelyn tarkoituksena on saada aikaan johtavaa ja osallistuvia viranomaisia sitova yhteinen päätös ja varmistaa, että tietosuojasetusta sovelletaan yhdenmukaisesti kaikissa EU-maissa. Euroopan tietosuojaneuvosto julkaisee [rekisteriä](#) tietosuojaviranomaisten yhteistyössä tehdyistä päätöksistä.

Vuoden aikana tietosuojavaltuutetun toimisto antoi kaksi päätöstä rajatylittävissä asioissa. Tietosuojavaltuutetun toimisto toimi asioiden käsittelyssä johtavana valvontaviranomaisena. Viking Linea koskeva asia ratkaistiin yhteistyössä Ruotsin, Viron ja Norjan valvontaviranomaisten kanssa. Toinen, terveystietoja ilman asianmukaista suostumusta käsitellyttä yritystä koskeva asia käsiteltiin EU-maiden yhteistyössä, sillä yrityksen palvelu on saatavilla useassa EU- ja ETA-maassa. Henkilötietojen käsittelystä

Tietosuojavaltuutetun toimisto määritettiin vuonna 2022 johtavaksi valvontaviranomaiseksi 18 asiassa ja osallistuvaksi valvontaviranomaiseksi 112 asiassa.

vastaa yrityksen toimipaikka Suomessa, minkä vuoksi tietosuojavaltuutetun toimisto johti asian selvitystä. Yksi yritystä koskevista kanteluista oli saatettu vireille toisessa jäsenvaltiossa.

Helmikuussa Euroopan tietosuojaviranomaiset linjasivat, että Google Analytics -palvelun käyttö verkkosivuilla rikkoi EU:n yleistä tietosuojasetusta. Päätöksen antoi johtavana valvontaviranomaisena Ranskan valvontaviranomainen CNIL. Päätöksen mukaan Googlen käyttöönottatut suojatoimet henkilötietojen siirroille Google Analyticsin kautta eivät olleet riittäviä.

Belgian valvontaviranomaisen antamassa päätöksessä Interactive Advertising Bureau Europen (IAB Europe) todettiin olevan vastuussa tietosuojasetuksen säännösten laiminlyönnistä. Tietosuojaviranomaisten yhteistyömenettelyssä tehdyssä päätöksessä todettiin, ettei IAB Europen kehittämä Transparency & Consent Framework -suostumustenvälitysmekanismi vastannut tietosuojasäännösten vaatimuksia.

Tietosuojavaltuutetun toimisto antoi vuoden aikana yhteensä 3 vastalauseita johtavien valvontaviranomaisten päätösten luonnoksiin rajatylittävissä asioissa.

Toimistossa luotiin vuoden aikana uusia toimintatapoja rajatylittävien asioiden käsittelyyn. Uusien prosessien avulla selkeytettiin muun muassa, mitä seikkoja tietosuojavaltuutetun toimiston on huomioitava asian käsittelyssä toimiessaan johtavana valvontaviranomaisena sekä kuinka päätösluonnoksesta esitetyt vastalauseet huomioidaan ratkaisussa. Myös muiden valvontaviranomaisten päätösluonnoksiin annettavia vastalauseita koskevaa menettelyä kehitettiin.

Euroopan tietosuojaneuvosto antoi vuoden aikana kiistanratkaisumenettelyssä useita Meta Platforms Ireland Limitedia koskevia päätöksiä. Irlannin tietosuojaviranomainen määräsi syyskuussa tietosuojaneuvoston kiistanratkaisupäätöksen perusteella Metalle 405 miljoonan euron seuraamusmaksun tietosuojarikkomuksista lasten henkilötietojen käsittelyssä Instagramissa. Tietosuojaneuvosto katsoi, että Meta käsiteli lasten henkilötietoja lainvastaisesti ilman soveltuvaa käsittelyperustetta.

Tietosuojaneuvoston joulukuussa antamat päätökset koskivat henkilötietojen käsittelyä Facebookissa, Instagramissa ja WhatsAppissa. Tietosuojaneuvosto totesi, että Metalla ei ollut lainmukaista perustetta henkilötietojen käsittelyyn käyttäytymistä perustuvaa mainontaa varten Facebookissa ja Instagramissa. Sopimuksen käyttäminen oikeusperusteena palvelujen käyttöehtojen yhteydessä ei ollut asianmukaista, sillä käyttäytymiseen perustuva mainonta ei kuulu niiden ydintoimintoihin. Irlannin tietosuojaviranomainen antoi ratkaisunsa tietosuojaneuvoston päätösten perusteella ja määräsi Metalle 390 miljoonan euron seuraamusmaksut. Päätöksillä tulee olemaan merkittävä vaikutus henkilötietojen käyttöön käyttäytymiseen perustuvassa mainonnassa laajemmin.

WhatsApp:n osalta tietosuojaneuvosto katsoi, että sopimus ei ollut lainmukainen oikeusperuste henkilötietojen käsittelyyn WhatsAppin palvelun kehittämistä varten. Kiistanratkaisupäätöksen perusteella Irlannin tietosuojaviranomainen määräsi Metalle 5,5 miljoonan euron seuraamusmaksun.

Euroopan tietosuojaneuvosto hyväksyi maaliskuussa uuden ohjeen yleisen tietosuojasetuksen 60 artiklan soveltamisesta. Artiklassa säädetään johtavan valvontaviranomaisen ja muiden osallistuvien valvontaviranomaisten välisestä yhteistyöstä. Ohjetta jalkautettiin toimistossa muun muassa henkilöstön työpajojen avulla.

Hankkeista tukea rekisterinpitäjille

GDPR2DSM-hankkeessa tuettiin pk-yritysten tietosuojaa

Tietosuojavaltuutetun toimiston ja TIEKE Tietoyhteiskunnan kehittämiskeskus ry:n kaksivuotinen EU-rahoitteinen GDPR2DSM-hanke jatkui vuonna 2022. Hankkeessa tuettiin mikro- ja pk-yrityksiä tietosuojavaatimusten täyttämässä ja tuettiin yrityksille tietoa ja työkaluja tietosuojasta huolehtimiseen.

Hankkeessa kehitetty verkkotyökalu lanseerattiin kansainvälisenä tietosuojapäivänä tammi-kuussa. Työkalulla yritykset voivat testata tietosuojaa-asetuksen vaatimusten toteutumista toiminnassaan, kartoittaa henkilötietojen käsittelyyn liittyvän roolinsa ja kasvattaa tietosuojaaosaamistaan. Työkalun lisäksi [tietosuojaa-pkryrityksille.fi-sivustolle](https://www.tietosuojaa-pkryrityksille.fi-sivustolle) koottiin myös muuta tietosuojaan liittyvää tietoa pk-yritysten tueksi. Tietosuojatyökalun lähdekoodi ja sisältö julkaistiin vapaaseen käyttöön jatkokehittämistä varten.

Keväällä hankkeessa järjestettiin neljä alueellista tietosuojaseminaaria Oulussa, Jyväskylässä, Tampereella ja Turussa. Hankkeen webinaarisarja jatkui kevään ja kesän ajan. Syyskuussa Helsingissä järjestettiin hankkeen päätösseminaari, jossa teemana oli pk-yritysten osaamisen kehittäminen muuttuvassa toimintaympäristössä. Hanketta rahoitti Euroopan unionin Perusoikeudet, tasa-arvo ja kansalaisuus -ohjelma.

GDPR4CHLDRN-hanke lisää tietosuojaa lasten ja nuorten harrastustoiminnassa

Euroopan unionin Kansalaisuus, tasa-arvo, perusoikeudet ja arvot -ohjelma myönsi tieto-

suojavaltuutetun toimistolle ja hankekumppani TIEKE ry:lle kesällä 2022 rahoituksen uuteen lasten ja nuorten tietosuojaa edistävään hankkeeseen.

GDPR4CHLDRN – Tietosuojaa haltuun harrastustoiminnassa on kaksivuotinen hanke, jonka tavoitteena on parantaa 13–17-vuotiaiden lasten ja nuorten, heidän vanhempiansa sekä harrastustoimintaa järjestävien yhdistysten tietosuojaaosaamista. Tavoitteeseen pääsemiseksi hankkeessa laaditaan eri kohderyhmille käytännönläheisiä kirjallisia materiaaleja ja tietosuojakäsitteitä selventäviä kuvakkeita sekä järjestetään tietosuojaa-aiheisia webinaareja ja koulutuksia.

Hankkeella pyritään edistämään lasten ja nuorten henkilötietojen suojan toteutumista sekä opastamaan lapsia ja nuoria keinoista suojata ja hallita itse omia henkilötietojaan. Tavoitteena on, että tulevaisuudessa yhdistykset kykenevät itsenäisemmin ratkomaan tietosuojalainsäädännön noudattamiseen liittyviä kysymyksiä toiminnassaan. Lapset ja nuoret sekä heidän vanhempansa puolestaan oppivat lisää henkilötietojen suojasta ja tietosuojaoikeuksista.

Hanke käynnistyi elokuussa 2022, ja yhteistyö Suomen Partiolaisten, Palloliiton ja Suomen Olympiakomitean sekä näiden kattojärjestöjen alaisten yhdistysten kanssa alkoi syyskuussa. Lokakuussa järjestettiin ensimmäinen avoin webinaari ja marras-joulukuun taitteessa toteutettiin kysely, jossa kartoitettiin lasten ja nuorten, heidän vanhempiansa ja yhdistystoimijoiden tietosuojaaosaamista sekä ajatuksia henkilötietojen käsittelystä harrastustoiminnassa. Vuonna 2023 hanke jatkuu materiaalien laatimisella sekä työpajoilla yhdistysten kanssa. Hanke päättyi elokuussa 2024.

Kansainväliset tiedonsiirrot ja pilvipalvelut

Kun henkilötietoja siirretään Euroopan talousalueen ulkopuolelle tai kansainväliselle järjestölle, henkilötietojen suojan taso ei välttämättä vastaa EU:n yleisen tietosuojasetuksen tasoa. Siksi tietosuojasetuksessa on määritelty erilaisia siirtoerusteita, joiden avulla henkilötietoja voidaan siirtää ja taata EU:n vaatimuksia vastaava tietosuojan taso.

Vuoden aikana toteutettiin erilaisia valvontatoimia tiedonsiirtoja ja pilvipalveluja koskien sekä kansallisesti että yhteiseurooppalaisella tasolla.

Tietosuojavaltuutetun toimisto osallistui vuoden aikana yhdessä 22 tietosuojaviranomaisen ja Euroopan tietosuojavaltuutetun kanssa Euroopan tietosuojaneuvoston ensimmäiseen yhteiseen koordinoituun toimenpiteeseen, jossa selvitettiin pilvipalveluiden käyttöä julkisen sektorin organisaatioissa. Valvontaviranomaiset selvittivät tietosuojasetuksen noudattamiseen liittyviä haasteita pilvipalvelujen käytössä. Toimenpide käynnistyi helmikuussa yhteisellä organisaatioille laaditulla kyselyllä. Selvitys kohdistui yhteensä noin sataan organisaatioon muun muassa terveydenhuollon, rahoituksen, verotuksen, koulutuksen ja IT-palvelujen toimialoilla. Tietosuojavaltuutetun toimisto selvitti kolmen julkisen sektorin organisaation toimintaa Suomessa.

Tietosuojavaltuutetun toimisto antoi vuonna 2022 ensimmäisiä kansainvälisiä tiedonsiirtoja linjaavia ratkaisujaan. Joulukuussa apulaistietosuojavaltuutettu otti päätöksessään kantaa seurantatekniologioiden käyttöön viranomaisen verkkosivuilla. Helsingin, Espoon, Vantaan ja Kauniaisten kaupungeille annettiin huomautus, sillä Helmet-kirjastojen verkkosivustolla oli ollut käytössä seurantatekniologioita, joiden

Eurooppalaisten tietosuojaviranomaisten yhteisessä toimenpiteessä selvitettiin pilvipalvelujen käyttöä julkisella sektorilla.

kautta esimerkiksi käyttäjän aineistohakutietoja on voinut välittyä sivullisille. Henkilötietojen siirtoille ei ollut määritelty asianmukaista siirtoerustetta. Helmet.fi-verkkosivustolla oli käytössä esimerkiksi Google Analytics -analytiikkatyökalu ja Google Tag Manager -palvelu.

Oikeusrekisterikeskus saattoi tietosuojavaltuutetun toimistossa vireille ennakkokuulemispyynnön, sillä se ei ollut kyennyt pienentämään suunniteltuihin virastojen intranet-ratkaisuun liittyviin käsittelytoimiin sisältyviä riskejä riittävästi. Tietosuojavaltuutettu varoitti Oikeusrekisterikeskusta siitä, että sen suunnittelemaat käsittelytoimet ovat todennäköisesti tietosuojasetuksen vastaisia. Riskit liittyivät muun muassa siihen, että tietoja siirtyisi kolmansissa maissa oleville viranomaisille niiden tiedonsaantioikeuden vuoksi.

EU-tuomioistuimen heinäkuussa 2020 antama niin kutsuttu Schrems II -ratkaisu (C-311/18) täsmensi vaatimuksia, joilla henkilötietoja voidaan laillisesti siirtää EU- ja ETA-maasta kolmanteen maahan tai kansainväliseen organisaatioon. Ennen kuin henkilötietoja voidaan siirtää ETA-alueen ulkopuolelle, on rekisterinpitäjän tai henkilötietojen käsittelijän tarkistettava tapauskohtaisesti, taataanko siirrettäville henkilötiedoille riittävä tietosuojan taso.

Maaliskuussa Euroopan komissio ja Yhdysvallat saavuttivat yhteisymmärryksen uuden EU:n ja Yhdysvaltojen välisen tietosuojakehyksen luomisesta. Uuden tietosuojakehyksen on tarkoitus korvata Schrems II -päätöksellä mitätöity aikaisempi Privacy Shield -järjestely. Periaatesopimus tietosuojakehyksestä pantiin Yhdysvaltojen lainsäädännössä täytäntöön Yhdysvaltojen presidentin lokakuussa antamalla toimeenpanomääräyksellä ja sitä täydentävällä muutoksenhaikutuomioistuinta koskevalla asetuksella. Tämän jälkeen Euroopan komissio laati luonnoksensa Yhdysvaltojen tietosuojan tason riittävyyttä koskevasta päätöksestä ja toimitti sen Euroopan tietosuojaneuvoston arvioitavaksi

lausuntoa varten. Tietosuojan riittävyyspäätöksen perusteella tietoja voitaisiin siirtää EU- ja ETA-alueelta järjestelyyn osallistuville yhdysvaltalaisille yrityksille tietyillä sektoreilla ilman erillisiä suojoitoimia.

Ohjeistusta kansainvälisiin tiedonsiirtoihin täydennettiin vuoden 2022 aikana Euroopan tietosuojaneuvoston julkaisemalla ohjeluonnoksella sertifioinneista tiedonsiirron välineenä.

Valvontaa ja yhteistyötä

Yksityinen ja julkinen sektori

Merkittäviä tietosuojakysymyksiä linjattiin yksityisellä ja julkisella sektorilla muun muassa tietojen minimointia, käsittelyn lainmukaisuutta, sijaintitietoja sekä tarkastusoikeutta koskevis-
sa asioissa.

Seuraamusmaksuihin johtaneissa ratkaisuissa arvioitiin muun muassa rekisteröidyn oikeuksien asianmukaista toteuttamista. Kustannus-
yhtiölle määrättiin seuraamusmaksu, sillä se ei ollut huolehtinut tietosuoja-asioiden yhteydenottokanavan toimivuudesta. Tämän vuoksi rekisteröityjen tarkastus- ja poistopyyntöjä oli jäänyt toteuttamatta. Yhtiö määrättiin lisäksi luopumaan allekirjoituksen vaatimisesta lomakkeelle asiakkaan tunnistamista varten. Yhtiöllä ei ollut hallussaan tietoja, joihin se olisi voinut verrata pyydettyjä allekirjoituksia. Rekisterinpitäjä ei saa hankaloittaa rekisteröidyn oikeuksien käyttämistä, eikä pyynnöille esimerkiksi voi asettaa tiettyjä muotovaatimuksia ilman perusteltua syytä.

Alektum Oy oli säännönmukaisesti jättänyt vastaamatta rekisteröityjen oikeuksia koskeviin pyyntöihin. Henkilötietoja käsittelevällä organisaatiolla on velvollisuus vastata pyyntöihin kuukauden kuluessa. Jos henkilöllä ei ole pääsyä omiin tietoihinsa, hänellä ei ole mahdolli-

suutta esimerkiksi oikaista virheellisiä tietoja tai varmistaa henkilötietojensa käsittelyn lainmukaisuutta. Rekisteröidyn pyyntöön on vastattava, vaikka rekisterinpitäjä ei käsittele tällaista tietoa.

Alkuvuonna tietosuojavaltuutetun toimisto selvitti henkilötieto.fi-sivuston toimintaa yrityksiltä tulleiden kanteluiden perusteella. Sivusto oli tarjonnut palvelua, jonka kautta henkilö voi tehdä tietosuojaoikeuksiaan koskevia pyyntöjä eri rekisterinpitäjille. Sivustolla on annettu ymmärtää, että sadat tuhannet yritykset käyttivät palvelua. Yli 99 prosenttia sivustolla näkyvistä yrityksistä ei kuitenkaan ollut tehnyt sopimusta pyyntöjen välittämisestä palvelun kautta. Palvelua ylläpitäneellä yrityksellä ei ollut pätevää suostumusta henkilötietojen käsittelylle, sillä käyttäjä ei ole tiennyt, millaiseen tietojen käsittelyyn tosiasias-
sa antaa suostumuksensa.

Tarkastusoikeuden tarkoituksena on, että rekisteröidyllä on mahdollisuus itse pysyä perillä henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuudesta. Apulaistietosuojavaltuutettu määräsi Kymenlaakson sosiaali- ja terveystieteiden kuntayhtymän (Kymsote) lakkauttamaan tietosuoja-asetuksen vastaisen menettelyn sijaisvanhemmiksi haluavien rikostaustan tarkistuksessa. Kymsote

oli useamman kerran edellyttänyt, että sijaisvanhemmiksi haluavat pyytävät poliisilta omia tietojaan tarkastusoikeuden nojalla ja toimittavat ne taustojen tarkastusta varten Kymsolelle. Kymsolella ei ollut tietosuoja-asetuksen mukaista perustetta käsitellä rekisteröidyn tarkastusoikeuden perusteella saatuja tietoja.

Toukokuussa apulaistietosuojaavaltuutettu määräsi Poliisiammattikorkeakoulun antamaan videotallenteet voimankäyttökouluttajan näyttökokeista osallistujalle niiltä osin, kun tämä itse näkyy tallenteissa. Poliisiammattikorkeakoulu oli kieltäytynyt toteuttamasta rekisteröidyn tarkastusoikeutta sen perusteella, että tallenteilla näkyy myös muita henkilöitä. Poliisiammattikorkeakoulun ei ollut mahdollista luoda sellaista videojäljennöstä, jossa näkyisi vain videotallenteet pyytäneet osallistuja. Tämä ei kuitenkaan merkitse sitä, että pyyntö olisi voitu jättää kokonaan toteuttamatta. Poliisiammattikorkeakoulun antaman selvityksen perusteella ei voitu päätellä, että videotallenteilla näkyminen vaikuttaisi tässä tapauksessa haitallisesti muiden tallenteilla näkyvien oikeuksiin ja vapauksiin. Päätös ei ole vielä lainvoimainen.

Tietosuojaavaltuutetun toimisto selvitti vuoden aikana sijaintitietotoiminnon käyttöä kuntasektorin ja valtionhallinnon työntekijöiden tietokoneissa. Selvityksen taustalla oli sairaanhoitopiirin tekemä tietoturvaloukkauksilmoitus, jonka mukaan sijaintitietojen keräämisen sallivat asetukset olivat olleet päällä työntekijöiden työasemissa, vaikka tietoja ei ollut tarkoitus kerätä. Sairaanhoitopiirille annettiin huomautus sijaintitietotoiminnon perusteettomasta päällä pitämisestä ja se määrättiin poistamaan sijaintitietotoiminnon käytössä syntyneet henkilötiedot. Kaksi IT-palvelujen tarjoajaa määrättiin huoleh-

timaan, ettei toiminto ole perusteetta automaattisesti päällä niiden asiakkaiden työasemissa.

Tietojen minimointivaatimusta linjattiin pysäköintiyhtiötä koskevassa päätöksessä. Pysäköintiyhtiön maksuautomaateissa oli teknisen vian sattuessa mahdollista valita ainoastaan tekstiviestikuitti, jonka saaminen edellytti puhelinnumeron antamista. Tämä ei ollut tietosuoja-asetuksen minimoinnin periaatteen mukaista, sillä puhelinnumerotiedon käsittely ei ollut välttämätöntä kuitin antamiseksi. Puhelinnumeroa ei olisi tullut vaatia asiakkailta, jotka halusivat kuitin paperisena.

Kesäkuussa tietosuojaavaltuutettu arvioi, voiko uusi omistaja saada käytetyn ajoneuvon huoltohistoriatiedot huoltoliikkeeltä tietosuoja-asetuksessa säädetyn tarkastusoikeuden nojalla. Päätöksessä linjattiin, etteivät huoltohistoriatiedot ole auton uuden omistajan henkilötietoja, minkä vuoksi tällä ei ole oikeutta saada tietoja nimenomaan tarkastusoikeuden perusteella. Vaikka huoltoliikkeellä ei ole tietosuoja-asetuksesta johtuvaa velvollisuutta antaa tietoja huoltohistoriasta, tietosuojasääntely ei myöskään muodosta estettä tietojen luovuttamiselle. Tietojen antaminen voi olla mahdollista jollakin muulla perusteella.

Tietosuojaavaltuutetun toimisto vakiinnutti ratkaisukäytäntöään myös asioissa, jotka koskivat rekisteröidyn oikeutta pyytää oman nimensä tuottamien hakutulosten poistamista hakukonepalvelutarjoaja Googlelta. Pyyntö koskivat muun muassa rekisteröityjen työelämään, rikostuomioihin tai rikossyytteisiin liittyviä hakutuloksia. Tietosuojaavaltuutettu ei määrännyt hakutulosten linkkejä poistettavaksi, sillä asioiden kokonaisharkinnassa todettiin, että kyseiset ha-

kutuloslinkit oli mahdollista asettaa saataville hakukonepalvelussa vaarantamatta rekisteröidyn henkilötietojen suoja.

Toimisto osallistui aktiivisesti Euroopan tietosuojaneuvoston alatyöryhmätöihin. Tietosuojaneuvosto julkaisi muun muassa ohjeluonnoksia rekisteröidyn tarkastusoikeudesta sekä kasvotunnistusteknologian käytöstä lainvalvonnan. Tietosuojaneuvosto antoi lausuntonsa muun muassa lainsäädäntöehdotuksesta lasten seksuaalisen hyväksikäytön torjumiseksi verkossa, EU:n datasäädösehdotuksesta ja eurooppalaisesta terveysdata-avaruudesta. Lokakuussa tietosuojaneuvosto hyväksyi ensimmäisen eurooppalaisen tietosuojasinetin. Kyseessä olivat Europrivacy-sertifiointimekanismeja koskevat kriteerit. Lisäksi neuvosto antoi lausuntoja kansallisten sertifiointielinten ja käytännösääntöjen valvontaelinten akkreditoinnista.

Merkittävimpiä lausuntoja tietosuojavaltuutetun toimisto antoi esimerkiksi automatisoitua päätöksentekoa ja chatbottien käyttöä viranomaisten verkkosivuilla koskevasta hallituksen esityksestä, henkilötunnusjärjestelmän uudistamisesta, digitaalisesta henkilöllisyydestä sekä asetusehdotuksesta poliittisen mainonnan avoimuudesta ja kohdentamisesta. Toimisto osallistui lisäksi useisiin sidosryhmätapaamisiin muiden viranomaisten sekä eri työryhmien kanssa.

Finanssisektori

Finanssisektorilla korostuivat erityisesti tietojen minimointia ja rekisteröidyn oikeuksien toteuttamista koskevat kysymykset.

Tietosuojavaltuutetun keskeisimpiin linjauksiin lukeutui päätös, jossa Verohallinnolle annettiin huomautus liian laajojen tietopyyntöjen esittämisestä rajat ylittävistä tilisiirroista Suomessa toimiville pankeille. Verohallinto oli pyytänyt pankeilta tietoja kaikista Suomen rajat ylittävistä tilisiirroista vuosina 2015–2021. Verohallinnon olisi tullut rajata pyytämänsä tiedot etukäteen. Päätöksen yhteydessä tietosuojavaltuutettu arvioi myös Verohallinnon edellytyksiä poiketa tietosuojaperiaatteista kansallisen lainsäädännön nojalla. Asia on saatettu valtiovarainministeriön tietoon mahdollisten lainsäädännön muutostarpeiden arvioimista varten.

Tietosuojavaltuutetun toimisto selvitti vuoden aikana myös vakuutusyhtiöiden menettelytapoja niiden pyytäessä vakuutuksenhakijoiden ja vakuutettujen terveystietoja terveydenhuollon toimijoilta vakuutusyhtiön vastuun selvittämiseksi. Selvityksissä havaittiin, että vakuutusyhtiöt ovat pyytäneet tietoja tarpeettoman laajasti. Puutteita todettiin erityisesti terveydenhuollolta pyydettävien tietojen asianmukaisessa rajaamisessa sekä vakuutuksenhakijoiden terveystietojen käsittelyn lainmukaisuudessa.

Perintäyritys Alektum Oy:lle määrättiin joulukuussa suurin Suomessa annettu hallinnollinen seuraamusmaksu. Tietosuojavaltuutetun toimisto aloitti asian tutkinnan saatuaan kolme kantelua perintäyhtiön toiminnasta. Selvityksessä kävi ilmi, että yritys oli säännönmukaisesti jättänyt vastaamatta rekisteröidyn oikeuksia

koskeviin pyyntöihin. Lisäksi yritys vaikeutti ja hidasti asian tutkintaa välttelemällä valvontaviranomaista.

Heinäkuussa tietosuojavaltuutettu otti kantaa rekisteröidyn oikeuksien toteutusta koskevaan kysymykseen asiassa, jossa pankin entinen asiakas oli pyytänyt saada tarkastaa ja poistaa itseään koskevat tiedot. Jos rekisteröity esittää molemmat pyynnöt, tarkastusoikeus on toteutettava ennen tietojen poistamista. Pankille annettiin huomautus puutteellisista toimintatavoista, sillä se oli poistanut henkilön tiedot ennen kuin se oli toteuttanut tarkastusoikeuden kokonaisuudessaan.

EU-maiden rajat ylittävässä yhteistyössä annetussa päätöksessä todettiin kesällä, että ruotsalainen sijoituspalveluja tarjoava yhtiö ei ollut helpottanut riittävästi rekisteröityjen oikeuksien käyttöä. Yhtiö oli pyytänyt asiakkaita toimittamaan henkilöllisyyden varmistamiseksi tietoja postitse, vaikka sillä oli käytössä myös digitaalinen asiointikanava. Päätöksen antoi johtavana valvontaviranomaisena toiminut Ruotsin tietosuojaviranomainen IMY. Suomi, Norja ja Tanska osallistuivat asian käsittelyyn.

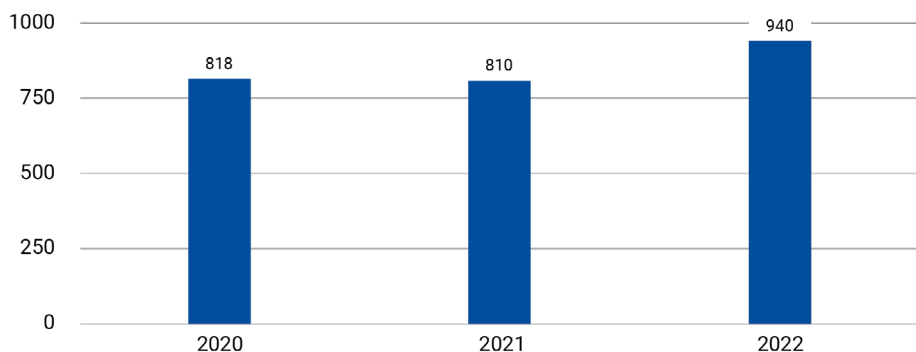
Syksyllä tietosuojavaltuutetun toimisto käynnisti selvityksen S-Pankin tietoturvaloukkauksesta. S-Pankki ilmoitti syyskuussa verkkopankkitunnuksilla tunnistautumisessa esiintyneestä järjestelmähäiriöstä, jonka vuoksi osa pankin asiakkaista pystyi tietyissä tilanteissa kirjautumaan verkkopankkiin toisen asiakkaan tunnuksilla.

Tietosuojavaltuutetun toimisto osallistui vuoden aikana myös lainsäädäntötyöhön ja lainvalmisteluun finanssisektorilla. Toimisto oli mukana muun muassa kuluttajaluottotyöryhmän säädösvalmistelussa. Lisäksi toimisto osallistui valtiovarainministeriön asettamaan työryhmään tietojenvaihdon parantamiseksi kansallisessa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistöiminnassa. Toimisto osallistui aktiivisesti myös muuhun lainvalmistelutyöhön antamalla lausuntoja erinäisistä lainsäädäntöhankkeista.

Joulukuun 2022 alussa astui voimaan lakimuutos, jonka myötä maksuhäiriömerkintöjen säilytysaika lyheni. Tietosuojavaltuutetun toimisto muistutti yksityishenkilöitä ja yrityksiä muutoksesta tiedotteessa.

Finanssialaan liittyvät teemat näkyivät myös Euroopan tietosuojaneuvoston alatyöryhmätyössä. Tietosuojaneuvosto antoi syksyllä lausunnon digitaalisesta eurosta tietosuojan ja yksityisyyden suojan näkökulmasta. Keväällä tietosuojaneuvosto lähetti kirjeet Eurooppa-neuvostolle, komissiolle ja Euroopan parlamentille koskien vuonna 2021 esiteltyä neljästä kokonaisuudesta koostuvaa AML/CFT-säädösehdotuspakettia ja niiden tietosuoja-arviointia.

Vireille tulleet asiat: Pankki- ja perimistöiminta, vakuutusala sekä luottotietotoiminta

■ Vireille tulleet asiat pankki- ja perimistöiminnan, vakuutusalan sekä luottotietotoiminnan toimialoilla vuosina 2020–2022

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Terveydenhuolto muodostaa tietosuojavaltuutetun toimiston suurimman toimialan vireille tulleiden asioiden määrässä mitattuna. Vuonna 2022 tietosuojavaltuutetun toimistossa vireille tulleista asioista noin 22 % koski terveydenhuollon toimialaa. Asioista noin 80 prosenttia on henkilötietojen tietoturvaloukkauksia koskevia ilmoituksia. Valtaosa terveydenhuollon toimialaa koskevista tietoturvaloukkauksista on johtunut inhimillisestä virheestä ja koskee pientä määrää potilaita, mutta joukossa on myös laajavaikutteisempia tilanteita.

Jokainen henkilötietojen tietoturvaloukkausta koskeva ilmoitus arvioidaan tapauskohtaisesti. Erityisesti ilmoituksista tarkastellaan, onko rekisterinpitäjä tehnyt asianmukaiset korjaavat toimenpiteet sekä tarpeelliset ilmoitukset tapahtuneesta rekisteröidyille. Lisäksi arvioidaan tarvetta muiden korjaavien toimivaltuuksien käytölle.

Merkitävää osa vireille tulevista asioista koskee rekisteröidyn tietosuojaoikeuksien käyttämistä. Elokuussa potilastietojen oikaisemista ja poistamista sekä tarkastusoikeutta koskevissa asioissa käynnistettiin tietosuojavaltuutetun toimistossa uusi seulontamenettely, jonka avulla tietosuojaoikeuksiin liittyvien pyyntöjen käsittelyä terveydenhuollon sektorilla on pysytetty tehostamaan.

Potilastietojen oikaisemista ja poistamista koskevissa asioissa noudatetaan vakiintunutta ratkaisukäytäntöä, ja määräyksiä potilastietojen oikaisemisesta tai poistamisesta annetaan harvoin. Potilastiedoista voidaan poistaa vain sellaisia tietoja, jotka ovat jo tietojen tal-

lettamishetkellä olleet potilastietojen käyttötarkoituksen kannalta tarpeettomia. Kaikkia potilastietoja ei ole mahdollista poistaa. Tietojen virheellisyttä arvioidaan merkinnän laatimishetkellä olleen käsityksen perusteella, eikä esimerkiksi myöhemmin virheelliseksi todettua lääketieteellistä arviota voida jälkikäteen muuttaa potilastietoja oikaisemalla.

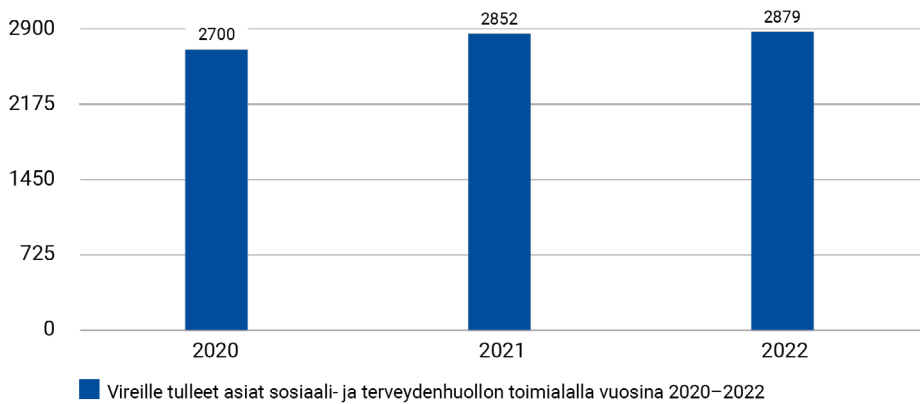
Rekisterinpitäjän on ennen henkilötietojen käsittelyä tehtävä tietosuojaa koskeva vaikutustenarviointi silloin, kun suunniteltu henkilötietojen käsittely aiheuttaa todennäköisesti korkean riskin ihmisten oikeuksille ja vapauksille. Jos vaikutustenarviointi osoittaa, että käsittely aiheuttaisi korkean riskin, jota rekisterinpitäjä ei kykene omatoimisesti pienentämään, on sen kuultava valvontaviranomaista ennen henkilötietojen käsittelyyn ryhtymistä. Terveydenhuollon toimialalla käsiteltiin ennakoivaa terveydenhuoltoa koskeva ennakkokuulemispyyntö, jonka perusteella apulaistietosuojavaltuutettu antoi rekisterinpitäjälle varoituksen arvioituaan, että suunnitellussa henkilötietojen käsittelyssä voisi todennäköisesti muodostua automatisoituja yksittäispäätöksiä.

Psykoterapiakeskus Vastaamon tietomurtoon liittyvät kysymykset näkyivät toiminnassa edelleen vuonna 2022. Apulaistietosuojavaltuutettu selvitti, olivatko rekisterinpitäjät, joiden lukuun Vastaamo käsitteli henkilötietoja, huolehtineet tietosuoja-asetuksen mukaisista velvoitteistaan henkilötietojen käsittelysopimuksen laatimista koskien. Apulaistietosuojavaltuutettu antoi huhtikuussa 2022 kuudelle rekisterinpitäjälle huomautuksen sopimuksen puutteellisuudesta.

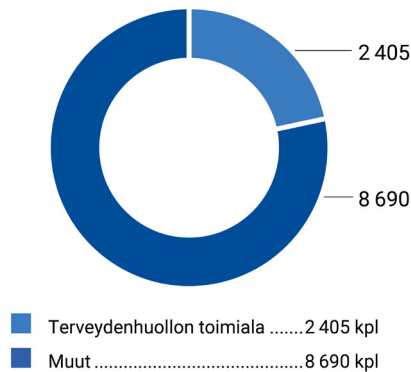
Syyskuussa tietosuojavaltuutetun toimisto julkaisi uuden oppaan sosiaalihuollon asiakastietojen käsittelystä. Oppaassa kerrotaan sosiaalihuollossa huomioitavasta tietosuojalainsäädännöstä ja henkilötietojen käsittelyn suunnittelusta ja annetaan ohjeita muun muassa asiakaskirjausten tekemiseen, sosiaalihuollon tietojen salassapitoon ja asiakkaan tietosuojaoikeuksien toteuttamiseen.

Lisäksi tietosuojavaltuutetun toimisto osallistui sosiaali- ja terveydenhuollon tietosuojan parissa työskenteleville suunnatun vuosittaisen SohviTellu-tietosuojaseminaarin järjestämiseen.

Vireille tulleet asiat: Sosiaali- ja terveydenhuolto

Terveydenhuollon toimialan osuus vireille tulleista asioista vuonna 2022

Varhaiskasvatus ja opetusala

Toimintavuonna annettiin useita lausuntoja varhaiskasvatus- ja opetustoimialaan liittyvistä uudistuksista. Apulaistietosuoja-valtuutettu antoi opetus- ja kulttuuriministeriölle lausunnon ehdotetusta varhaiskasvatuksen valtakunnallisesta laadunarviointijärjestelmästä. Arviointijärjestelmän avulla varhaiskasvatuksen järjestäjät ja palveluntuottajat voisivat täyttää lakisääteistä tehtävänsä arvioida antamaansa varhaiskasvatusta sekä osallistua toimintansa ulkopuoliseen arviointiin. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus voisi järjestelmän avulla lisäksi toteuttaa varhaiskasvatuksen ulkoisia arviointeja, tukea varhaiskasvatuksen järjestäjiä ja palveluntuottajia arvioinnissa ja laadunhallinnassa sekä kehittää arviointia.

Opetussektorilla KOSKI-tietovarantoon sisältyvään opetuksen ja koulutuksen valtakunnalliseen tietovarantoon ehdotettiin lisättäväksi uusi rekisteri. Valtakunnalliseen tietovarantoon talletetaan tietoja mm. perusopetuksessa, lukio- ja ammatillisessa koulutuksessa olevista sekä tutkintokoulutukseen valmistavaa koulutusta saavista. Apulaistietosuoja-valtuutettu antoi opetus- ja kulttuuriministeriölle lausunnon tästä ehdotetusta ”muun kuin säännellyn koulutuksen valtakunnallisesta rekisteristä”, johon olisi velvoite tallentaa kyseisen koulutuksen suoritustiedot. Kyse olisi erityisesti työssä oleville ja työvoiman ulkopuolella oleville suunnatusta muusta kuin julkisesti tuettua koulutustarjontaa täydentävästä koulutuksesta ja muista osaamispalveluista. Lisäksi esityksessä ehdotettiin, että taiteen perusopetuksen koulutustietojen tallentaminen KOSKI-tietovarantoon säädettäisiin mahdolliseksi.

Apulaistietosuoja-valtuutettu antoi opetus- ja kulttuuriministeriölle myös lausunnon opettajarekisteristä ja opettajatiedonkeruusta annettusta selvityksestä, jossa esitettiin, että valtakunnallinen opettajarekisteri lisättäisiin osaksi KOSKI-tietovarantoa.

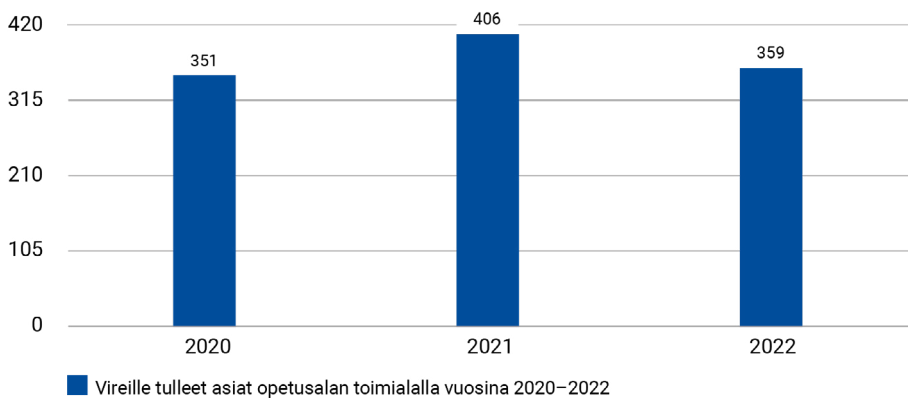
Apulaistietosuoja-valtuutettu teki opetus- ja kulttuuriministeriölle, sosiaali- ja terveysministeriölle, THL:lle ja Opetushallitukselle aloitteen, joka koski oppilaiden ja opiskelijoiden tietojen luovuttamista opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalveluille. Aloitteelle nähtiin tarve, sillä tietosuojalainsäädännön ohella toimialoilla sovelletaan myös muuta lainsäädäntöä. Opiskeluhoitoa toteutetaan opetustoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen monialaisena yhteistyönä, ja edellä mainittujen palveluiden järjestämistä vastuu siirtyi vuonna 2023 kunnilta hyvinvointialueille. Henkilötietojen luovuttamista koskevat kysymykset ovat merkittäviä opiskeluhoitoon monialaisessa yhteistyössä toimivien kannalta. Ne vaikuttavat myös tietojärjestelmien kehittämiseen opetustoimessa ja hyvinvointialueilla. Selventävää ohjeistusta tarvitaan niin lasten ja nuorten hyvinvoinnin kuin monialaisen yhteistyön turvaamiseksi.

Digitalisoituminen on osa kehitystä myös kouluissa. Henkilötietojen käsittely sähköisessä opetusohjelmassa voi olla tarpeen perusopetuksen opetuksen järjestämiseksi, mutta rekisterinpitäjän tulee arvioida yksittäiseen sähköiseen opetusohjelmaan liittyvää henkilötietojen käsittelyä tapauskohtaisesti.

Tietosuojavaltuutettu katsoi päätöksessään, ettei Googlen sähköisen opetusohjelman käyttöön liittyvää oppilaiden henkilötietojen käsittelyä voitu oikeuttaa suoraan lakisääteisellä velvoitteella, vaikka lakisääteisen velvoitteen noudattaminen on pääsääntöinen käsittelyperuste koulun käsitellessä oppilaiden henkilötietoja. Tietosuojavaltuutettu totesi, ettei rekisterinpitäjällä ollut tosiasiallisesti mahdollisuutta valvoa ja ohjeistaa Googlen suorittamaa henkilötietojen käsittelyä, ja rekisterinpitäjän mahdollisuudet vaikuttaa henkilötietojen käsittelijän toimintaan olivat vähäiset. Päätöksestä on valitettu.

Mediakasvatus on osa opetusta varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle ja taiteen perusopetukseen. Opetushallituksen valtakunnallisten opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti esimerkiksi taito suojata yksityisyyttään teknologisoituneessa arjessa. Tietosuojavaltuutetun toimiston ja TIEKE ry:n yhteisessä GDPR4CHLDRN-hankkeessa kehitettävästä työkalupakista toivotaan olevan hyötyä myös mediakasvatuksen tarkoituksiin.

Vireille tulleet asiat: Opetusala

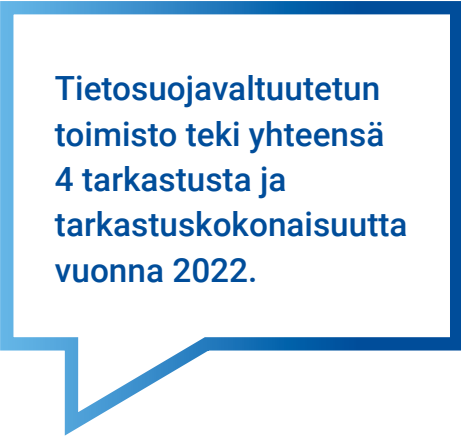

Tarkastustoiminta

Tietosuojavaltuutetun toimisto jatkoi vuonna 2022 suunnitelmallista, erityisesti sisäisen turvallisuuden viranomaisiin kohdistunutta tarkastustoimintaansa.

Viisumitietojärjestelmää ja Schengenin tietojärjestelmää koskevien asetusten mukaisesti kansallisen valvontaviranomaisen on varmistettava, että kansallisissa järjestelmissä tapahtunut tietojenkäsittely tarkastetaan vähintään joka neljäs vuosi asiaankuuluvien kansainvälisten tarkastuskäytäntöjen mukaisesti. Näiden järjestelmien kattavat tarkastukset tehtiin vuonna 2022 sekä teknisen ympäristön että oikeudellisten kysymysten osalta. Nämä tarkastukset olivat moniosaisia tarkastuskokonaisuuksia. Tarkastusten perusteella annetaan ohjausta rekisterinpitäjille ja kiinnitetään huomiota toiminnan kehittämis-kohteisiin.

EURODAC-asetuksen edellyttämällä tavalla tarkastettiin Eurodac-järjestelmän tietojen käyttö lainvalvontatarkoituksessa. Eurodac-järjestelmässä käsitellään turvapaikanhakijoiden, EU:n ulkorajan laittoman ylittämisen yhteydessä kiinni otettujen kolmannen maan kansalaisten ja kansalaisuudettomilla henkilöiden sormenjälkiä.

Tietosuojavaltuutetun toimisto teki yhteensä 4 tarkastusta ja tarkastuskokonaisuutta vuonna 2022.

Lisäksi aloitettiin Poliisihallitusta ja keskusrikospoliisin rahanpesukeskusta koskevat tarkastukset, joiden osalta tarkastus kohdistettiin henkilötietojen siirtoon kolmansiin maihin ja kansainvälisille järjestöille. Suojelupoliisiin tehtiin kaksi tarkastuskäyntiä, joiden yhteydessä tarkastettiin rekisteröityjen tekemien pyyntöjen perusteella henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuutta Suojelupoliisissa sekä käytiin läpi ajan-kohtaisia kysymyksiä.

Tietosuojavaltuutetun toimiston lausunnot syyttäjille

Syyttäjä pyysi syyteharkintaa varten tietosuojavaltuutetun lausunnon 37 tapauksessa. Kuulemisella pyritään varmistamaan riittävä tietosuoja-asiantuntemus näissä melko harvoin syyteharkinnassa esillä olevissa rikoksissa. Rikoslain 38 luvun 10 §:n 3 momentin mukaan kuulemisvelvollisuus koskee neljää rikostunnusmerkistöä eli tietosuojarikoksia, salassapitorikoksia, tietomurtoja ja viestintäsalaisuuden rikkomisia.

Tietosuojarikoksen perustekomuotona voidaan pitää tietojärjestelmän käyttötarkoituksenvastaista käsittelyä yksittäisen sinänsä laillisen käyttäjän toimesta. Kyse on tyypillisesti käyttäjän oikeudettomasta tiedonhankinnasta (ns. ”urkinnasta”), jota ei voida perustella hänen työ- tai virkatehtävillään. Lausunnoista noin puolet koskivat urkintaa ja lukumääräisesti suurin osa koski luvatonta käsittelyä sosiaali- ja terveydenhuollon toimialalla. Muita tietojärjestelmiä, jotka olivat oikeudettoman tiedonhankinnan kohteina, olivat poliisin tietojärjestelmät, luottotiedot ja väestötiedot.

Toinen tietosuojarikoksen tunnusmerkistö koskee henkilötietojen käsittelyn turvallisuuden rikkomista tai laiminlyöntiä. Näitä tapauksia oli vuoden aikana kaksi, joista toinen koski rekisterinpitäjäyhtiön toimitusjohtajan mahdollista rikosvastuuta.

Tietomurrot ja viestintäsalaisuuden loukkaukset koskivat useimmiten sosiaalisen median käyttäjätilien murtamista ja sitä kautta tiedonhankintaa myös luottamuksellisista viesteistä. Työelämään liittyviä sähköpostitapauksia oli kaksi ja niissä jouduttiin arvioimaan, onko kyse työelämän tietosuojalain sääntelemästä työnantajan oikeudesta hakea ja avata työnantajalle tarkoitettuja viestejä vai oikeudettomasta viestintäsalaisuuden loukkauksesta. Vuonna 2022 korkein oikeus antoi tuomion tapauksessa (KKO 2022:32), jossa oli kyse poislähteneen työntekijän sähköpostien seurannasta.

Henkilöstö ja talous

– organisaatorakenteen uudistustyö käynnistyi

Vuoden 2022 aikana tietosuojavaltuutetun toimiston henkilöstömäärä pysyi edellisen vuoden tasolla noin 50 henkilössä. Vuoden lopussa tietosuojavaltuutetun toimistossa työskenteli 51 henkilöä. Apulaistietosuojavaltuutetun virkaan nimitetty oikeustieteen maisteri Annina Hautala aloitti tehtävässään syyskuussa 2022.

Tietosuojavaltuutetun toimistossa toimi vuonna 2022 kolme asiakaspalveluryhmää, joista yksi keskittyi pääsääntöisesti yksityisen sektorin ja EU-maiden rajat ylittäviin asioihin, toinen julkisen sektorin ja kansallisesti käsiteltäviin asioihin sekä kolmas rikosasioiden tietosuojadirektiivin ja -lain mukaisiin asioihin. Yhteiset toiminnot -ryhmään kuuluivat IT-erityisasiantuntijat, viestintä sekä tietosuojavastaava. Hallintoyksikköön on keskitetty toimiston hallinto-, neuvonta- ja kirjaamopalvelut. Erillisissä kehittämissä koordinoidaan lisäksi tiettyihin asiakokonaisuuksiin, kuten tietoturvaloukkauksiin, rekisteröidyn oikeuksiin ja rajat ylittäviin asioihin liittyviä käytäntöjä ja projekteja.

Tietosuojavaltuutetun toimiston strategiatyössä tunnistettiin tarpeita, joihin pyritään vastaamaan organisaatorakenteeseen ja toimiston työjärjestykseen tehtävillä uudistuksilla. Uudistustyö käynnistyi vuoden 2022 lopulla ja jatkuu vuonna 2023. Uudistetun organisaation rakenne muodostuu yksityisen sektorin ohjaus- ja valvontayksiköstä, julkisen sektorin ohjaus- ja valvontayksiköstä, hallintoyksiköstä sekä esikunnasta.

Toimiston keskeiseksi tavoitteeksi lähivuosien ajalle on määritelty sisäisen tiedonhallinnan kehittäminen. Toimistossa käynnistettiin vuoden aikana hanke oikeushallinnon virastojen yhteisen asianhallintajärjestelmän käyttöönottamiseksi.

Vuoden 2020 alussa käynnistetty ruuhkanpurkuprojekti näkyi edelleen henkilöstön työtehtävissä. Ruuhkanpurussa työpanosta on kohdennettu entistä enemmän vireillä olevien asioiden käsittelyyn.

Henkilöstöresurssit*	2020	2021	2022
Henkilöstömäärä vuoden lopussa	48	55	54
Henkilötyövuodet	45,6	49,1	51,9
Sairauspoissaolot, pv/hvt	10,7	10,4	13,2
Keski-ikä	39,9	40,3	39,3
Koulutustasoindeksi	6,3	6,2	6,4

* Luvut sisältävät sekä tietosuojavaltuutetun toimiston että tiedusteluvalvontavaltuutetun toiminnon henkilöstön (3 henkilöä). Tiedusteluvalvontavaltuutettu toimii hallinnollisesti tietosuojavaltuutetun toimiston yhteydessä.

Tietosuojavaltuutetun toimiston talous	Toteutunut 2020	Toteutunut 2021	Tavoite 2022	Toteutunut 2022
Toimintamenoäärärahan käyttö, 1 000 €	3 534	3 912	4 797	4 041
Kokonaiskustannukset, 1 000 €	3 700	4 351	-	4 450

Neuvonta ja viestintä – vastauksia tiedontarpeeseen

Tietosuojavaltuutetun toimiston puhelinneuvonta antaa yleistä ohjausta ja neuvontaa tietosuojasta ja henkilötietojen käsittelystä. Toimistolla on käytössä kaksi neuvontanumeroa, joista toinen on suunnattu yksityishenkilöille ja toinen rekisterinpitäjille ja tietosuojavastaaville. Neuvonta on yleisluontoista, eikä siinä anneta yksityiskohtaisia tai sitovia kannanottoja yksittäistapauksiin.

Tilastojen perusteella yksityishenkilöille suunnattu neuvontanumero oli tänäkin vuonna kysytynpi kuin rekisterinpitäjille tarkoitettu linja. Puhelinneuvonnassa vastattuja puheluita oli vuoden aikana yhteensä noin 2 800. Lukumäärä laski edellisestä vuodesta, mutta puhelinneuvonnan tavoitettavuus kasvoi.

Alkuvuonna neuvonnassa näkyi edelleen koronapandemiaan liittyvä tiedontarve. Erityisesti toistuvivat kysymykset työntekijöiden rokotus- ja sairastamistiedon käsittelystä. Edellisen vuoden tapaan korostuivat lisäksi kysymykset rekisterinpitäjien ilmoitusvelvollisuudesta tietoturvaloukaustapauksissa. Helmikuussa Euroopan tietosuojaviranomaisten linjaus Google Analytics-palvelun käytön lainvastaisuudesta yrityksen verkkosivuilla kirvoitti rekisterinpitäjiltä runsaasti yhteydenottoja.

Tietosuojavaltuutetun toimisto muistutti joulukuussa kuntia ja hyvinvointialueita siitä, että tietosuojavastaavien yhteystiedot tulee päivittää ajantasaisiksi hyvinvointialueiden käynnistymisen yhteydessä. Hyvinvointialueiden aloitus näkyi myös puhelinneuvontaan saapuneissa tiedusteluissa.

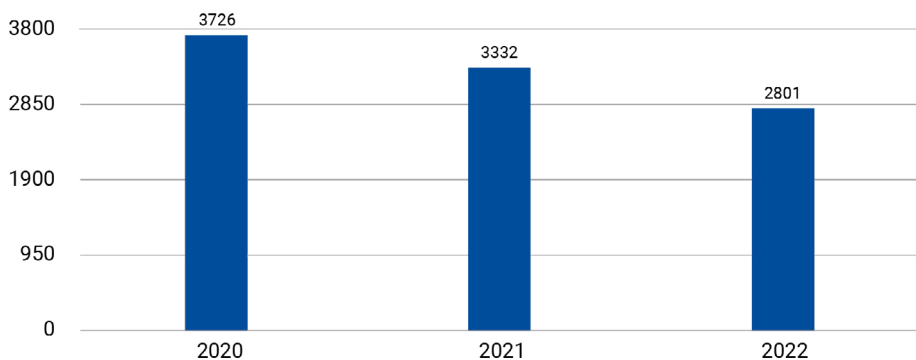
Joulukuun 2022 alusta lähtien astui voimaan luottotietolain muutos, jonka myötä maksuhäiriömerkintä poistuu kuukauden kuluessa siitä, kun luottotietoyritykset ovat saaneet tiedon maksun suorittamisesta. Tietosuojavaltuutetun toimisto muistutti tiedotteessa, että yksityishenkilöiden ja yritysten kannattaa huolehtia hyvissä ajoin, että tieto saatavan suorittamisesta on merkitty luottotietorekisteriin. Lisäksi verkkosivuille laadittiin vastauksia usein kysytyihin kysymyksiin luottotiedoista.

Verkkosivuille täydennettiin vuoden aikana myös esimerkiksi puhelutietoihin ja suoramarkkinointiin liittyvää ohjeistusta.

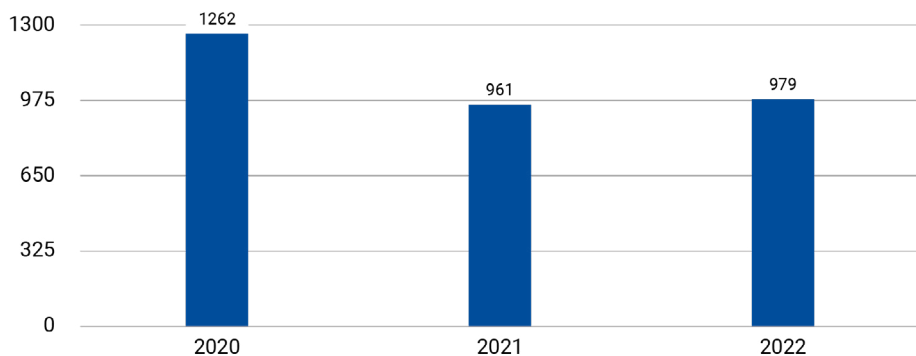
Tietosuojavaltuutetun toimisto osallistuu tietosuojavastaavien ja muiden tietuoja-ammattilaisten kouluttamiseen. Tietosuojapäivän seminaari järjestettiin kolmatta kertaa yhdessä Alma Talentin kanssa kansainvälisenä tietosuo-

japäivänä 28. tammikuuta. Koronarajoitusten vuoksi tapahtuma toteutettiin etätilaisuutena. Loppuvuodesta järjestettiin yhdessä toimialojen kanssa sosiaali- ja terveydenhuollon SohviTellu-seminaari Lahdessa.

Puhelinneuvonnan vastatut puhelut:

Tietosuojavaltuutettu mediassa (maininnat verkkomediaissa):

Painopisteitä vuonna 2023 ja näkymiä tulevaan

Euroopan komission datastrategian tavoitteena on viedä EU datavetoisen yhteiskunnan etuun. Komissio on antanut useita säädösehdotuksia EU:n datastrategian toteuttamiseksi ja eurooppalaisen datatalouden vahvistamiseksi. Näihin lukeutuvat ehdotukset datahallinta-asetukseksi (DGA), digimarkkinasäädökseksi (DMA), digipalvelusäädökseksi (DSA), datasäädökseksi (DA) ja tekoälyasetukseksi (AI). Lisäksi tulevaan datasääntelyyn sisältyy eurooppalaista terveysdata-avaruutta koskeva ehdotus sekä uusi ePrivacy-asetus. Osa ehdotuksista on edennyt tai etenemässä kansalliseen täytäntöönpanovaiheeseen. Joidenkin ehdotusten osalta EU-valmistelua jatketaan vuoden 2023 aikana.

Tietosuojavaltuutetun toimisto korostaa, että uusien datasäädösten jalkauttamisessa on keskeistä varmistaa yhdenmukainen ja selkeä viranomaiskehikko. Henkilötietojen suojaa koskevien säännösten valvonta tulisi keskittää tietosuojavaltuutetulle. Vaarana on, että muunlainen ratkaisu johtaisi epäyhtenäiseen viranomaiskäytäntöön. Keskittämällä voidaan saada myös resurssi- ja kustannussäästöjä valvonnan hajauttamiseen verrattuna.

Tekoälyasetukseen kytkeytyy lainvalmistelu julkisen hallinnon automaattisesta päätöksenteosta. Perustuslakivaliokunta kiinnitti lainsäädäntöä koskevassa lausunnossaan perustellusti huomiota informoinnin läpinäkyvyyteen sekä luonnollisen henkilön osallistamiseen automaattiseen päätöksentekoon.

Tietosuojavaltuutetun toimisto on pitänyt tärkeänä, että uuden hallituskauden alkaessa selvitetään ja arvioidaan, tulisiko yleisen tietosuojasetuksen hallinnollisen seuraamusmaksun koskea myös julkisen sektorin toimijoita. Hallitusohjelmaan on kirjattu, että hallinnolliset saksot tietosuojaloukkauksista säädetään kosemaan julkista ja yksityistä sektoria yhtäläisesti.

Julkisella sektorilla on keskeinen rooli vastuullisen datatalouden luomisessa. Yksi uudistuksen vaikutuksista olisi edistää sisäänrakennetun ja oletusarvoisen tietosuojan asianmukaista huomioimista merkittävässä järjestelmähankkeissa julkisella sektorilla. Tietosuojavaltuutetun toimisto odottaa yhteistyötä uudistuksen valmistelussa.

Tietosuojavaltuutetun toimiston painopisteitä vuonna 2023

- Rekisteröidyn oikeudet ja lasten erityisasema
- Informoinnin läpinäkyvyys ja oikea-aikaisuus
- Tekoäly, automaattinen päätöksenteko ja profilointi
- Tietosuojavastaavien tukeminen
- Uudet datasäädökset ja tietosuojavaltuutetun toimivaltuudet
- Eurooppalainen yhteistyö ja rajat ylittävä päätöksentekomenettely

Liitteet

Vireille tulleet ja käsitellyt asiat vuosina 2020–2022

Oheisessa taulukossa esitetään, kuinka monta asiaa on tullut vireille ja kuinka moni asia on päätetty tietosuojavaltuutetun toimistossa vuosien 2020–2022 aikana. Tilastot on koottu toimiston asianhallintajärjestelmästä kyseisen vuoden päätteeksi.

Ennakkokuuleminen (korkea riski) -asiaryhmään kuuluvat ennakkokuulemiset korkean jäännösriskin vuoksi, kansallisen lainsäädännön edellyttämät ilmoitukset (tietosuojalaki 31 § 3 momentti) sekä korkean tai matalan riskin käsittelytoimien luetteleihin liittyvät kysymykset.

	Vireille 2020	Käsitelty 2020	Vireille 2021	Käsitelty 2021	Vireille 2022	Käsitelty 2022
Tietosuoja-asetuksen ja -direktiivin mukaiset tehtävät						
Ennakkokuuleminen (korkea riski)	107	24	88	22	71	249
Lausunnot	391	361	392	398	408	417
Käytännesäännöt	3	0	1	2	0	1
Henkilötietojen siirrot	51	9	54	25	26	18
EU- ja kansainvälinen yhteistyö	1 108	860	811	760	1 018	1 016
Rekisteröidyn oikeudet	984	1085	943	984	834	950
Valvonta	1 009	950	1 139	1 145	1 063	1 069
Tietoturvaloukkaukset	4 275	4 139	4 786	5 056	5 446	5 663
Ohjaus ja neuvonta	2 116	2 921	1 650	2 037	1 176	1 441
Tietosuojavastaavat	241	244	323	323	255	269
Asiantuntijalautakunta	0	0	3	4	2	2
Yleis-, talous- ja henkilöstöasiat	667	717	630	630	796	774
Yhteensä	10 952	11 310	10 820	11 386	11 095	11 869

Tietosuojavaltuutetun toimiston lausunnot lainsäädäntöhankkeista

- Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi tilastokeskuksesta annetun lain ja tilastolain muuttamisesta 12.1.2022
- Lausunto luonnoksesta laeiksi eläinten hyvinvoinnista ja laeiksi eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta 14.1.2022
- Lausunto hallituksen esityksestä laiksi tuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta 17.1.2022
- Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi sote-uudistuksen liittyvän lainsäädännön muuttamisesta 20.1.2022
- Lausunto parlamentaarisen ohjausryhmän ja asiantuntijatyöryhmän mietinnöstä, luonnos hallituksen esitykseksi avoimuusrekisterilain 31.1.2022
- Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi Oikeushallinnon erityisviranomaisista ja siihen liittyviksi laeiksi 4.2.2022
- Lausunto arviomuistiosta maakaaren muutostarpeista 4.2.2022
- Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta annetun lain muuttamisesta 17.2.2022
- Lausunto henkilötunnusjärjestelmän uudistamista koskevista säädös- ja muista ehdotuksista 4.3.2022
- Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain sekä taiteen perusopetuksesta annetun lain muuttamisesta 7.3.2022
- Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi kaikkien henkilöiden suojelemiseksi tahdonvastaiselta katoamiselta tehdyn kansainvälisen yleissopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi sekä laiksi rikoslain 11 luvun muuttamisesta 9.3.2022
- Lausunto eräitä makrovakauden valvontavälineitä koskevasta luonnoksesta hallituksen esitykseksi 10.3.2022
- Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi 18.3.2022
- Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi terveydensuojelulain muuttamisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi 22.3.2022
- Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi sosiaali- ja terveydenhuollon valvontalain 24.3.2022
- Lausunto edustajakannedirektiivin täytäntöönpanosta 31.3.2022
- Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi sukupuolen vahvistamisesta sekä siihen liittyvien lakien muuttamisesta 31.3.2022

- Lausunto niin sanottua työelämän koronapassia tai vastaavaa vaihtoehtoa koskevan lainsäädännön valmistelua varten asetetun työryhmän esityksestä 31.3.2022
- Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle digitaalista henkilöllisyyttä koskevaksi lainsäädännöksi 5.4.2022
- Lausunto valtakunnallisen lääkityslistan edellyttämistä muutoksista lakiin sähköisestä lääkemääräyksestä ja lakiluonnokseen sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä, täydentävä lausuntokierros 6.4.2022
- Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle julkisen hallinnon automaattista päätöksentekoa koskevaksi lainsäädännöksi 10.5.2022
- Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle arkistolain ja kansallisarkistosta annetun lain muuttamisesta 16.5.2022
- Lausunto työryhmän mietinnöstä eurooppalaisen rikosrekisteritietojärjestelmän täydentämisestä kolmansien maiden kansalaisten osalta (ECRIS-TCN) 20.5.2022
- Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi brexit-mukautusvarauksen kansallisesta toimeenpanosta ja siihen liittyviksi laeiksi ja väliaikaiseksi laiksi 25.5.2022
- Lausunto toimeentulotukilain uudistamiseen liittyvästä hallituksen esityksestä 31.5.2022
- Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta 31.5.2022
- Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi tasa-arvolain muuttamisesta (palkka-avoimuuden lisääminen) 1.6.2022
- Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle kotoutumisen edistämisestä annetuksi laiksi ja siihen liittyviksi laeiksi 13.6.2022
- Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi 21.6.2022
- Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveys-tietojen toissijaisesta käytöstä annetun lain muuttamisesta 22.6.2022
- Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi yleisistä kielitutkinnoista annetun lain muuttamisesta 27.6.2022
- Lausunto lakiluonnoksesta henkilötunnuksen käsittelyä koskevien säännösten täsmentämisestä 8.7.2022
- Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi YVA-lain ja SOVA-lain sekä eräiden niihin liittyvien lakien muuttamisesta ja luonnoksesta esitykseksi SOVA-asetuksen 1 §:n muuttamisesta 14.7.2022
- Lausunto luonnoksesta valtioneuvoston periaatepäätöksestä suomalaisesta demokraatiapolitiikasta 2020-luvulla 15.7.2022
- Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle automaattista päätöksentekoa verotus- ja tulliasioissa koskevaksi lainsäädännöksi 21.7.2022

- Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle ehdokkaan vaalirahoituksesta annetun lain, puoluelain, vaalilain sekä kansalaisaloitelain muuttamisesta 21.7.2022
- Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi Euroopan unionin yhteisen kalastuspolitiikan kansallisesta täytäntöönpanosta annetun lain (1048/2016) muuttamisesta 21.7.2022
- Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi sotilaskurinpidoista ja rikostorjunnasta Puolustusvoimissa ja siihen liittyviksi laeiksi 29.7.2022
- Lausunto hallituksen esitysluonnoksesta laiksi potilasasiavastaavista ja sosiaaliasiavastaavista 8.8.2022
- Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä ja maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta 8.8.2022
- Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle lääkehuollon kustannustehokkuuden parantamista koskevaksi lainsäädännöksi ja siihen liittyviksi asetusmuutosehdotuksiksi 8.8.2022
- Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi poliisilain muuttamisesta 10.8.2022
- Lausunto ehdotuksesta valtioneuvoston asetukseksi positiiviseen luottotietorekisteriin tallettavista tiedoista 11.8.2022
- Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi Oikeusrekisterikeskuksen sidonnaisuus- ja sivutoimirekisteristä sekä siihen liittyviksi laeiksi 16.8.2022
- Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain, yliopistolain, ammattikorkeakoululain, tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetun lain 26 §:n ja rikosrekisterilain 6 §:n muuttamisesta sekä opiskelijoiden oikeusturvalautakunnasta annetun lain kumoamisesta 29.8.2022
- Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle Maahanmuuttoviraston automaattisen päätöksenteon oikaisuvaatimusta koskevaksi lainsäädännöksi 5.9.2022
- Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi alueellisen opintolainahyvityksen kokeilusta sekä tuloverolain 92 §:n väliaikaisesta muuttamisesta 15.9.2022
- Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi valtion taloudellisesta tutkimuskeskuksesta annetun lain muuttamisesta 22.9.2022
- Lausunto hallituksen esitysluonnoksesta esitutinnan salassapitoperusteiden selkeyttämisestä 23.9.2022
- Lausunto Työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetun lainsäädännön uudistamista koskevasta taustamuistiosta 29.9.2022
- Lausunto hallituksen esityksestä laiksi kalastuslain muuttamiseksi 18.10.2022
- Lausunto hallituksen esityksestä Suomen ja Viron väestön rekisteröinnistä tekemän sopimuksen hyväksymisestä 19.10.2022

- Lausunto luonnoksesta sosiaali- ja terveysministeriön asetukseksi vähimmäistietosisällöksi 31.10.2022
- Lausunto asetusmuutoksista juomavesidirektiivin täytäntöönpanemiseksi 14.11.2022
- Lausunto yleisistä kielitutkiinnoista annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta 28.11.2022
- Lausunto henkilötietojen käsittelystä Syyttäjälaitoksessa - erityissäätelyn tarve 15.12.2022
- Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain ja Finanssivalvonnasta annetun lain 3 ja 20 b §:n muuttamisesta annetun hallituksen esityksen (HE 236/2021 vp) täydentämisestä 22.12.2022

Sisäisen valvonnan arviointi- ja vahvistuslauselma

Tietosuojavaltuutetun toimiston sisäisen valvonnan arviointikehikkona käytettiin edelleen oikeusministeriön kanssa laadittua toimintamallia.

Tietosuojavaltuutetun toimiston sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tilaa on arvioitu valtion controller-toiminnon laatimaa suppeaa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan viitekehikkoa soveltaen.

Sisäisen valvonnan arvioidaan toimivan tietosuojavaltuutetun toimiston toiminnan laajuuteen ja laatuun sekä riskeihin nähden asianmukaisesti. Osana kehittämistyötä toimiston strategia uudistettiin vuosille 2022–2025. Kehittämistoimia edellyttäviä osa-alueita ovat vuotta 2022 koskevan arvion perusteella erityisesti:

- toimiston henkilöressurssien riittävyys suhteessa työmäärään ja mahdollisiin viranomaisen uusiin tehtäviin
- EU:n digitaalisten palvelujen säädöspakettiin ja valvontaviranomaisen toimivaltaan liittyvät kysymykset
- organisaation rakenteiden uudistaminen vastaamaan toimiston tehtäviä ja tarpeita
- sidosryhmäyhteistyön tavoitteiden kirkastaminen
- toimiston tietojärjestelmien kehittäminen
- työn tasainen jakautuminen organisaatiossa
- uusia digitaalisia teknologioita koskevan sääntelyn kehittyminen ja soveltaminen
- henkilötietojen tietoturvaloukkauseilmoitusten korkea lukumäärä ja sen selvittäminen, voidaanko ilmoitusten käsittelyssä hyödyntää automaattista päätöksentekoa

Resursseihin ja lainsäädännön kehittämiseen liittyvää suunnittelua tehdään yhteistyössä oikeusministeriön kanssa.

Helsingissä 22.6.2023

Anu Talus

tietosuojavaltuutettu

Euroopan tietosuojaneuvoston ohjeet ja suositukset 2022

- Guidelines 1/2022 on data subject rights - Right of access
- Guidelines 2/2022 on the application of Article 60 GDPR
- Guidelines 3/2022 on deceptive design patterns in social media platform interfaces: How to recognise and avoid them
- Guidelines 4/2022 on the calculation of administrative fines under the GDPR
- Guidelines 5/2022 on the use of facial recognition technology in the area of law enforcement
- Guidelines 6/2022 on the practical implementation of amicable settlements
- Guidelines 7/2022 on certification as a tool for transfers
- Guidelines 8/2022 on identifying a controller or processor's lead supervisory authority
- Guidelines 9/2022 on personal data breach notification under GDPR
- Recommendations 1/2022 on the Application for Approval and on the elements and principles to be found in Controller Binding Corporate Rules (Art. 47 GDPR)

TIETOSUOJAVALTUUTETUN
TOIMISTO

PL 800, 00531 Helsinki
puh. 029 566 6700 (vaihde)
tietosuoja@om.fi
www.tietosuoja.fi